

PLANNING PAPER 110

Administratieve lasten in België voor het jaar 2010

Federaal
Planbureau
Economische analyses en vooruitzichten

Februari 2012

.be

Vooruitzichten

Een van de belangrijkste opdrachten van het Federaal Planbureau (FPB) bestaat erin de beleidsmakers te helpen anticiperen op de toekomstige evolutie van de Belgische economie.

Onder de verantwoordelijkheid van het INR maakt het FPB aldus twee keer per jaar, in februari en september, kortetermijnvoorzichten voor de Belgische economie - de *Economische begroting* - met het oog op, zoals de naam aangeeft, de opmaak van de Rijksbegroting en de controle ervan. Op verzoek van de sociale partners, publiceert het FPB in mei de *Economische middellangetermijnvoorzichten* in een internationale context. In het verlengde daarvan worden, in samenwerking met regionale instellingen, de *Regionale economische voorzichten* opgesteld. De *Nime Outlook* beschrijft één keer per jaar middellangetermijnvoorzichten voor de wereldeconomie. Het FPB publiceert om de drie jaar *Langetermijnenergievoorzichten voor België*. Ook om de drie jaar maakt het, in samenwerking met de FOD Mobiliteit en Vervoer, *Langetermijnvoorzichten voor transport in België*. Tot slot maakt het FPB jaarlijks in samenwerking met de ADSEI *Bevolkingsvoorzichten op lange termijn*.

Overname is toegestaan, behalve voor commerciële doeleinden, mits bronvermelding.

Verantwoordelijke uitgever: Henri Bogaert - Wettelijk depot: D/2012/7433/5

Administratieve lasten in België voor het jaar 2010

Februari 2012

**Federaal
Planbureau**

Economische analyses en vooruitzichten

Bijdragen

Deze publicatie werd verwezenlijkt door Chantal Kegels, FPB (ck@plan.be).

Federaal Planbureau

Kunstlaan 47-49, 1000 Brussel

tel.: +32-2-5077311

fax: +32-2-5077373

e-mail: contact@plan.be

<http://www.plan.be>

Inhoudstafel

Synthese.....	1
1. Inleiding: 10 jaar ramen van de administratieve lasten.....	3
2. Methodologie	4
2.1. Kader van de enquête	4
2.2. De beperkingen om ramingen te maken via een enquête	4
2.3. Draagwijdte van de enquête	6
2.4. De vragenlijsten	6
2.5. De steekproef	7
3. Resultaten van de enquête over de administratieve lasten bij de bedrijven.....	9
3.1. De kosten van de administratieve verplichtingen	9
3.1.1. Omschrijving	9
3.1.2. De resultaten	10
3.2. De kwaliteit van de regelgeving	17
3.2.1. Omschrijving	17
3.2.2. De resultaten	17
3.3. De kwaliteit van de administratie	19
3.3.1. Omschrijving	19
3.3.2. De resultaten	19
3.4. Besluit	20
4. Resultaten van de enquête over de administratieve lasten bij de zelfstandigen.....	22
4.1. De kosten van de administratieve verplichtingen	22
4.1.1. Omschrijving	22
4.1.2. Resultaten	22
4.2. De kwaliteit van de regelgeving	28
4.2.1. Omschrijving	28
4.2.2. De resultaten	28
4.3. De kwaliteit van de administratie	29
4.3.1. Omschrijving	29
4.3.2. De resultaten	30
4.4. Besluit	31

5. Vergelijking van de resultaten uit de enquêtes van 2000, 2002, 2004, 2006, 2008 en 2010	32
5.1. Inleiding	32
5.2. Vergelijking van de resultaten: de ondernemingen	33
5.2.1. De kosten van de administratieve verplichtingen	33
5.2.2. De kwaliteit van de administratieve verplichtingen	37
5.3. Vergelijking van de resultaten: de zelfstandigen	38
5.3.1. De kosten van de administratieve verplichtingen	38
5.3.2. De kwaliteit van de administratieve verplichtingen	42
5.4. Besluit	43
Bijlage 1. Definitie van de administratieve lasten per regelgevingsdomein.....	45
Bijlage 2. Schattingsmethode	47
Bijlage 3. Sensibiliteitsanalyse.....	49
Bijlage 4. De vragenlijst gericht aan de ondernemingen over de fiscale administratieve lasten	50

Lijst van tabellen

Tabel 1 - Voordelen en nadelen van een raming via een enquête.....	5
Tabel 2 - Totale kosten van de administratieve verplichtingen voor de ondernemingen in 2010 ...	10
Tabel 3 - Verdeling van de totale kosten volgens ondernemingsgrootte en aard van de kosten ...	10
Tabel 4 - Verdeling van de totale kosten per regelgeving	11
Tabel 5 - Gemiddelde externe jaarlijkse uitgaven volgens ondernemingsgrootte	15
Tabel 6 - Mening over het verloop van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaar - volgens regelgeving en per gewest.....	16
Tabel 7 - Totale kosten van de administratieve verplichtingen voor de zelfstandigen in 2010.....	22
Tabel 8 - Verdeling van de totale kosten per sector en type kosten	23
Tabel 9 - Opsplitsing van de totale kosten naar regelgevingsdomein	23
Tabel 10 - Gemiddelde jaarlijkse interne uitgaven volgens activiteitensector en regelgeving	26
Tabel 11 - Gemiddelde jaarlijkse externe uitgaven volgens activiteitensector en regelgeving	26
Tabel 12 - Mening van de zelfstandigen over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de voorbije twee jaar - per regelgeving en per gewest	27
Tabel 13 - % van ondernemingen en zelfstandigen uit de steekproef dat de enquête beantwoord heeft	32

Tabel 14 - Populatie van de ondernemingen en zelfstandigen	33
Tabel 15 - Vergelijking van de totale kosten van de administratieve verplichtingen.....	34
Tabel 16 - Verdeling van de totale kosten van de administratieve lasten volgens de ondernemingsgrootte - Vergelijking	34
Tabel 17 - Verdeling van de totale kosten van de administratieve lasten volgens regelgevingsdomein - Vergelijking	34
Tabel 18 - De kwaliteit van de regelgeving per domein	37
Tabel 19 - De kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie per regelgevingsdomein·	38
Tabel 20 - Totale kosten van de administratieve verplichtingen - Vergelijking	39
Tabel 21 - De kwaliteit van de regelgeving per domein	42
Tabel 22 - De kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie per regelgevingsdomein·	43
Tabel 23 - Aantal ondernemingen in België in december 2010.....	47
Tabel 24 - Aantal zelfstandigen in België in december 2010	48
Tabel 25 - Schatting van de totale kosten en het betrouwbaarheidsinterval per klasse - 2010.....	48
Tabel 26 - Sensibiliteitsanalyse: gemiddelde totale kosten in 2010 geëxtrapoleerd naar de populatie van 2008	49

Lijst van figuren

Figuur 1 Verdeling van de interne en externe kosten per regelgeving - volgens regelgevingsdomein	11
Figuur 2 Verdeling van de totale kosten volgens regelgevingsdomein en ondernemingsgrootte ...	12
Figuur 3 Gemiddelde totale kosten per werknemer (in euro) - volgens ondernemingsgrootte en regelgevingsdomein	12
Figuur 4 Gemiddelde totale kosten in % van de omzet - volgens ondernemingsgrootte en regelgevingsdomein	13
Figuur 5 Gemiddelde totale kosten per werknemer - volgens regelgevingsdomein en per gewest	13
Figuur 6 Gemiddelde interne kosten per werknemer - volgens regelgevingsdomein en per ondernemingstype	14
Figuur 7 Mening van de ondernemingen over het verloop van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaar - per regelgeving	16
Figuur 8 Kwaliteit van de regelgeving volgens regelgevingsdomein.....	18
Figuur 9 Kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie volgens regelgevingsdomein	20
Figuur 10 Verdeling van de interne en externe kosten - volgens regelgevingsdomein.....	23

Figuur 11	Verdeling van de totale administratieve lasten - volgens regelgeving en per activiteitensector	24
Figuur 12	Gemiddelde totale kosten - volgens regelgeving en per activiteitensector	24
Figuur 13	Gemiddelde totale kosten - volgens regelgeving en per gewest	25
Figuur 14	Mening van de zelfstandigen over het verloop van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaar - volgens regelgevingsdomein	27
Figuur 15	Kwaliteit van de regelgeving naargelang het domein	28
Figuur 16	Kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie volgens regelgevingsdomein	30
Figuur 17	Raming van de kosten van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen met bijhorend betrouwbaarheidsinterval	33
Figuur 18	Gemiddelde kosten per werknemer volgens ondernemingsgrootte en regelgevingsdomein - Vergelijking	35
Figuur 19	Gemiddelde kosten per werknemer, per gewest en per regelgevingsdomein - Vergelijking	36
Figuur 20	Kostenraming van de administratieve lasten voor de zelfstandigen en betrouwbaarheidsinterval van de resultaten	39
Figuur 21	Evolutie van de gemiddelde kosten - volgens sector en regelgevingsdomein	40
Figuur 22	Gemiddelde kosten voor de zelfstandigen en gemiddelde kosten per werknemer in de kleine ondernemingen - Vergelijking	40
Figuur 23	Gemiddelde kosten per gewest en per regelgevingsdomein - Vergelijking	41

Synthese

Sinds 2001, elke twee jaren, heeft het Federaal Planbureau, op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging, een enquête gehouden om de kosten te ramen van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen in België. Die raming is gebaseerd op een enquête bij een representatieve steekproef van ondernemingen en zelfstandigen. Die techniek is dezelfde als die in de vorige enquêtes die peilden naar de administratieve lasten voor het jaar 2000, 2002, 2004, 2006 en 2008. Naast het kwantitatieve deel bevat de enquête ook een belangrijk kwalitatief luik waarin de mening van de zelfstandigen en de ondernemingen over de problematiek van de administratieve lasten aan bod komt. Deze Planning Paper toont de resultaten die betrekking hebben op de administratieve kosten voor het jaar 2010. Dit rapport heeft als doel de kwantitatieve en kwalitatieve tendenzen te beschrijven, zonder de oorzaken ervan na te gaan. Dit rapport geeft dus geen enkele verklaring van de perceptie van de administratieve lasten bij de ondernemingen en de zelfstandigen.

Uit de enquête, en dus volgens de ondernemingen zelf, blijkt dat de administratieve lasten die wegen op de Belgische ondernemingen in 2010 oplopen tot 5,07 miljard euro, of 1,43% van het bbp. Het grootste deel daarvan is voor rekening van de kleine ondernemingen. De administratieve lasten die wegen op de Belgische zelfstandigen in 2010 lopen op tot 1,28 miljard euro of 0,36% van het bbp. Het grootste deel daarvan is voor rekening van de zelfstandigen uit de dienstensector.

De totale kosten van de administratieve lasten voor de ondernemingen en de zelfstandigen zijn, na een daling met 23% tussen 2006 en 2008, gestegen met 7% van 5,92 miljard euro in 2008 tot 6,35 miljard euro in 2010. Die evolutie vloeit voort uit een uiteenlopende beweging: de totale kosten stijgen voor de ondernemingen en dalen lichtjes voor de zelfstandigen. Sinds de eerste enquête, die betrekking had op het jaar 2000 en de totale kosten van de administratieve lasten raamde op 8,57 miljard euro, zijn die kosten met 26% gedaald.

Uitgedrukt in procent van het bbp, steeg het totale relatieve gewicht van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen lichtjes tot 1,79% in 2010, na 1,72% in 2008, 2,44% in 2006, 2,57% in 2004, 3,43% in 2002 en 3,48% in 2000. In tien jaar tijd is het relatieve gewicht van de administratieve lasten bijna met de helft afgenomen.

De toename van de administratieve lasten voor de ondernemingen, in absolute waarde, tussen 2008 en 2010 is toe te schrijven aan een toename van de kosten van de administratieve lasten in de drie bestudeerde regelgevingsdomeinen, maar de stijging was proportioneel het grootst in de administratieve lasten voor de milieuregelgeving. Voor de zelfstandigen dalen de kosten van de administratieve lasten gegenereerd door de twee grote domeinen die hen aanbelangen, maar de administratieve lasten voor de milieuregelgeving dalen proportioneel het sterkst.

De vergelijking van de gemiddelde kosten volgens ondernemingsgrootte tussen 2008 en 2010 geeft aan dat de kosten per werknemer voor de kleine en middelgrote bedrijven stijgen. Die toename is vooral merkbaar in de kleine ondernemingen als gevolg van de forse stijging van de gemiddelde kosten per werknemer van de fiscale administratieve lasten. Anderzijds dalen de gemiddelde kosten per werk-

nemer in de grote ondernemingen wegens een krimp van de gemiddelde kosten per werknemer voor de regelgeving inzake werkgelegenheid en milieu.

De gemiddelde kosten voor de zelfstandigen evolueren in dalende lijn en blijven nog steeds lager dan de gemiddelde kosten per werknemer in de kleine ondernemingen. Het verschil tussen beide kosten, dat in 2008 was afgezwakt, werd opnieuw groter in 2010.

Op regionaal niveau zijn de gemiddelde kosten per werknemer die wegen op de ondernemingen tussen 2008 en 2010 merkbaar toegenomen in Vlaanderen en meer gematigd in Wallonië, voornamelijk door stijgende fiscale administratieve lasten. In Brussel daalden de gemiddelde kosten per werknemer echter, uitsluitend als gevolg van de vermindering van de administratieve kosten voor de regelgeving inzake werkgelegenheid. De algemene neerwaartse trend van de gemiddelde kosten is enkel merkbaar voor de Vlaamse zelfstandigen. Voor de Waalse zelfstandigen en vooral voor de Brusselse zelfstandigen, daarentegen, namen de administratieve lasten toe. In 2010 lieten de Vlaamse zelfstandigen, net zoals in de vorige enquêtes, de hoogste gemiddelde kosten optekenen en de Brusselse zelfstandigen de laagste.

Net zoals in de vorige enquêtes, is de overgrote meerderheid van de zelfstandigen en de ondernemingen in 2010 van mening dat de administratieve lasten in de loop van de voorbije twee jaar gestegen zijn. Zowel bij de ondernemingen als bij de zelfstandigen is die mening duidelijk minder uitgesproken in 2010 dan in 2008, en dit voor alle regelgevingsdomeinen.

Naast het kwantitatief luik bevat de enquête ook een kwalitatief luik waarin dieper wordt ingegaan op de meningen van de ondernemingen en zelfstandigen over de kwaliteit van de regelgeving en de kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie.

In de zes enquêtes zijn de ondernemingen en de zelfstandigen veel meer tevreden over de kwaliteit van de contacten met de betrokken administratie dan over de kwaliteit van de regelgevingen op zich. Over de zes enquêtes bekeken, behalen dezelfde stellingen, bij de ondernemingen en de zelfstandigen, de beste scores. Die stellingen hebben betrekking op de bekendmaking van de regelgeving en de kwaliteit van de antwoorden door de bevoegde administratie (naleving van de antwoordtermijn en antwoorden die voldoen aan de behoeften). Bij de ondernemingen is de betere beoordeling over de kwaliteit van de regelgeving vooral merkbaar voor de tewerkstelling, terwijl de kwaliteit van de contacten met de administratie vooral beter beoordeeld wordt voor de milieuregelgeving. De zelfstandigen zijn van mening dat de kwaliteit van de fiscale regelgeving en de kwaliteit van de contacten met de fiscale administratie verbeteren.

1. Inleiding: 10 jaar ramen van de administratieve lasten

In 2001 heeft het Federaal Planbureau, op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging, een eerste enquête gehouden om de kosten te ramen van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen in België. Die enquête werd vervolgens om de twee jaar gerealiseerd als aanvulling op de informatie afkomstig van de andere instrumenten die de administratieve lasten meten en om de impact van het vereenvoudigingsproces te evalueren. Dit rapport toont de resultaten die betrekking hebben op de administratieve kosten voor 2010.

De techniek is dezelfde als die in de vorige enquêtes die peilden naar de administratieve lasten voor het jaar 2000, 2002, 2004, 2006 en 2008. Naast het kwantitatieve deel bevat de enquête ook een belangrijk kwalitatief luik waarin de mening van de zelfstandigen en de ondernemingen over de problematiek van de administratieve lasten aan bod komt. Dit rapport stelt de resultaten voor van de enquête die plaatsvond tussen 4 mei en 6 september 2011 en heeft als doel de kwantitatieve en kwalitatieve tendenzen te beschrijven, zonder de oorzaken ervan na te gaan. Dit rapport geeft dus geen enkele verklaring van de perceptie van de administratieve lasten bij de ondernemingen en de zelfstandigen.

Het eerste deel herhaalt in het kort welke methodologie wordt gebruikt om de omvang van de administratieve lasten te ramen en wat de beperkingen van die werkwijze zijn. Voor een meer gedetailleerde beschrijving verwijzen wij naar Planning Paper 92 over de administratieve lasten in België voor het jaar 2000¹.

In het tweede deel gaan we dieper in op de resultaten van de enquête over de administratieve lasten van de ondernemingen voor het jaar 2010. Een eerste onderdeel is gewijd aan de analyse van de totale kosten van de administratieve lasten die op de ondernemingen wegen en van de twee onderliggende componenten: de interne en de externe kosten. Verder geven de ondernemingen ook hun mening over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de afgelopen twee jaar. Een tweede onderdeel analyseert kwaliteitsindicatoren van de regelgeving op zich en het volgende onderdeel behandelt kwaliteitsindicatoren van de contacten met de administratie die verantwoordelijk is voor de toepassing van de regelgeving.

In het derde deel van dit rapport worden de resultaten van de enquête bij de zelfstandigen in België voorgesteld. Dat deel volgt dezelfde onderverdeling als het voorgaande deel over de ondernemingen.

Het vierde deel vergelijkt de resultaten van de zes enquêtes die door het Federaal Planbureau werden georganiseerd. Na een korte inleiding wordt in een eerste onderdeel de vergelijking gemaakt van de resultaten 2000 tot 2010 voor de ondernemingen en een tweede onderdeel richt zich op de vergelijking van die resultaten voor de zelfstandigen. In het laatste deel worden de conclusies van de analyse besproken.

¹ Planning Paper 92 'De administratieve lasten in België voor het jaar 2000' kan gedownload worden vanuit de rubriek Publicaties van de website van het Federaal Planbureau (www.plan.be).

2. Methodologie

2.1. Kader van de enquête

Op vraag van de ministerraad en in samenwerking met de Dienst voor Administratieve Vereenvoudiging (DAV) voert het Federaal Planbureau om de twee jaar een raming uit van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen in België. Die raming is gebaseerd op een enquête bij een representatieve steekproef van ondernemingen en zelfstandigen. De eerste nationale enquête liep van 15 maart tot 1 juli 2001 en behandelde de administratieve lasten voor het jaar 2000. De tweede enquête, die plaatsvond tussen 1 juni en 31 augustus 2003, bestudeerde de administratieve lasten voor het jaar 2002. De derde enquête betrof de administratieve lasten voor het jaar 2004 en werd georganiseerd tussen 1 juni 2005 en 31 augustus 2005. De vierde enquête, van 1 juni tot 5 september 2007, gaat over de administratieve lasten voor 2006. De vijfde enquête, van 1 juni tot 7 september 2009, gaat over de administratieve lasten voor het jaar 2008. De zesde enquête van 4 mei tot 6 september 2011 heeft betrekking op de administratieve lasten voor 2010. Voor alle enquêtes is dezelfde methodologie gebruikt.

Een eerste belangrijke bemerking is dat de verkregen resultaten enkel betrekking hebben op de ondernemingen en de zelfstandigen en geen enkele indicatie geven over de administratieve lasten van de burgers. Bovendien omvat de enquête bij de ondernemingen slechts drie categorieën van administratieve lasten, namelijk tewerkstelling, milieu en fiscaliteit. Voor de zelfstandigen² zijn er slechts twee domeinen opgenomen: milieu en fiscaliteit. Die laatste vormen echter het leeuwendeel van de totale administratieve lasten die op ondernemingen en zelfstandigen wegen. Verder moet worden opgemerkt dat specifieke of eenmalige administratieve lasten, zoals bij de oprichting van een onderneming, hier niet in aanmerking worden genomen³. Ten slotte kan op basis van de enquête niet worden bepaald welke overheid aan de oorsprong ligt van de administratieve lasten (de Europese overheid, de federale overheid, de gewesten, de gemeenschappen, ...).

2.2. De beperkingen om ramingen te maken via een enquête

Een enquête bij een representatief aantal ondernemingen en zelfstandigen is de meest gebruikte methode om de totale kosten van de administratieve lasten te ramen. De resultaten van de enquête worden vervolgens geëxtrapoleerd over het geheel van de economie. Die werkwijze kent zowel voordelen als nadelen (tabel 1).

² Rekening houdend met het feit dat een zelfstandige in deze studie gedefinieerd wordt als een persoon zonder werknemers, werd hem geen vragenlijst over tewerkstelling toegestuurd.

³ Bijlage 1 geeft toelichting bij de precieze inhoud van de administratieve lasten voor elk behandeld regelgevingsdomein.

Tabel 1 - Voordelen en nadelen van een raming via een enquête

Voordelen	Nadelen
Wie echt geïnteresseerd is, zal informatie verstrekken. Men beschikt over voldoende antwoordtermijn om eventueel extra inlichtingen te kunnen inwinnen.	De verstrekte informatie is subjectief.
De statistische steekproefmethoden zijn goed gekend.	Het invullen van de vragenlijst is een bijkomende administratieve last.
De procedures kunnen worden gestandaardiseerd, wat de kosten van een terugkerende procedure vermindert.	Er kan een neiging zijn om de resultaten te overschatten omdat het voor de ondernemingen en zelfstandigen moeilijk is om een onderscheid te maken tussen administratieve lasten die opgelegd worden door de overheid en lasten die voortkomen uit het beheer van de onderneming.
De resultaten worden weergegeven met een betrouwbaarheidsinterval.	Marginale administratieve vereenvoudigingen worden niet snel gedetecteerd omdat ondernemingen en zelfstandigen hun mening slechts aanpassen wanneer er grote wijzigingen gebeuren.
Het gebruik van moderne communicatietechnieken is mogelijk. De kosten van dit soort enquêtes liggen beduidend lager dan van de meeste andere onderzoeksmethoden.	Er kunnen afwijkingen in de resultaten sluipen indien enkel die ondernemingen of zelfstandigen antwoorden die hun administratieve verplichtingen het efficiëntst vervullen of indien ondernemingen of zelfstandigen hun administratieve lasten overschatten om zo de druk op het proces van administratieve vereenvoudiging te vergroten.

Ter herinnering, de enquête omvat het geheel van administratieve lasten die op de ondernemingen en zelfstandigen wegen, ongeacht de instantie die verantwoordelijk is voor de administratieve verplichtingen (Europa, de federale overheid, gewesten, gemeenschappen, de provincie of gemeenten).

Het is voor de ondernemingen en zelfstandigen vaak moeilijk een onderscheid te maken tussen de administratieve lasten die voortkomen uit een wettelijke administratieve verplichting en de lasten die voortkomen uit het dagelijks beheer van een onderneming. Zo is een accurate boekhouding noodzakelijk voor goed bedrijfsbeheer, maar ook om te kunnen voldoen aan de fiscale verplichtingen. Het is dus mogelijk dat een onderneming de kosten voor het voeren van een boekhouding als een administratieve last beschouwd. Op dezelfde manier zou de afschaffing van alle administratieve lasten niet leiden tot het verdwijnen van alle administratieve uitgaven bij de ondernemingen en de zelfstandigen. Zij zullen immers, voor redenen van goed bestuur, bepaalde informatie over hun activiteiten moeten blijven bijwerken. De aldus geraamde kosten van de administratieve lasten omvatten dus een vast deel waaraan de onderneming in ieder geval moet voldoen, ook zonder regelgeving.

Gelet op de hoger vermelde beperkingen, is de raming van de omvang van de administratieve lasten geen exacte becijfering, maar moet die eerder geïnterpreteerd worden als een grootteorde. Zo kan men via die indicator te weten komen of de totale administratieve kosten dichterbij 2% dan bij 5% van het bbp liggen. Samengevat kunnen we dus stellen dat de verkregen resultaten, vooral die uit het kwantitatieve luik, met enige voorzichtigheid moeten worden geïnterpreteerd.

2.3. Draagwijdte van de enquête

De enquête is opgesteld voor een populatie van ondernemingen en zelfstandigen die actief waren in België in de loop van het jaar 2010, zoals ze voorkomen in het gegevensbestand van de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI)⁴.

De enquête omvat drie grote regelgevingsdomeinen: milieu, tewerkstelling en fiscaliteit.

Er werden hiervoor drie soorten vragenlijsten voorbereid:

- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake fiscaliteit;
- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake milieu;
- een vragenlijst over de administratieve lasten inzake tewerkstelling.

De ondernemingen uit de steekproef hebben één van de drie vragenlijsten ontvangen. De zelfstandigen uit de steekproef ontvingen ofwel de vragenlijst over fiscaliteit, ofwel de vragenlijst over milieu, aangezien een zelfstandige in deze studie per definitie geen werknemers heeft⁵.

2.4. De vragenlijsten

Voor de drie behandelde regelgevingsdomeinen bestaat elke vragenlijst uit twee grote luiken. Ten eerste een kwantitatief luik op basis waarvan een monetaire schatting van de administratieve lasten kan worden gemaakt. Ten tweede een kwalitatief luik waarin de mening en de kennis van de ondernemingen en de zelfstandigen over de administratieve lasten aan bod komen. Een voorbeeld van een vragenlijst is weergegeven in bijlage 4.

Het kwantitatieve luik omvat een reeks vragen op basis waarvan uit de antwoorden de totale kosten van de administratieve verplichtingen kunnen worden berekend. Die totale kosten bestaan uit de som van de interne en de externe kosten. De interne kosten zijn de uren die door het personeel of de zelfstandige besteed worden aan het vervullen van de formaliteiten. Die uren worden gevaloriseerd aan de hand van de uurloonkosten die uit de enquête naar voren komen. De externe kosten omvatten de externe uitgaven die nodig zijn om aan de administratieve verplichtingen te voldoen. De totale kosten in elke vragenlijst worden vervolgens opgeteld en geëxtrapoleerd over de totale populatie van zelfstandigen en ondernemingen⁶. Een volgende vraag aan de ondernemingen en zelfstandigen betrof hun mening over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de voorbije twee jaar (2009 en 2010).

De kwalitatieve indicatoren werden gegroepeerd in twee grote categorieën: indicatoren voor de kwaliteit van de regelgeving op zich en indicatoren voor de kwaliteit van de contacten met de administraties die verantwoordelijk zijn voor de toepassing van de regelgeving. De vraagstelling is dezelfde voor

⁴ De Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie heeft in 2008 haar methodologie voor de samenstelling van de populatie van ondernemingen en zelfstandigen gewijzigd, wat een discontinuïteit veroorzaakt ten opzichte van de populatie uit de voorgaande enquêtes.

⁵ Een onderneming of een zelfstandige kon slechts één vragenlijst ontvangen om zo de druk van de administratieve lasten voor het invullen van de enquête te beperken.

⁶ De verschillende stappen worden toegelicht in bijlage 2.

de twee categorieën: de onderneming of de zelfstandige moet zijn mening geven over een aantal stellingen door één van de volgende mogelijkheden aan te kruisen: “volkomen eens”, “min of meer eens”, “eerder niet akkoord”, “helemaal niet akkoord” of “geen mening”.

Voor de kwaliteit van de regelgeving gaat het om de volgende stellingen:

- De regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd.
- Ze zijn gemakkelijk te begrijpen.
- Hun doelstellingen zijn duidelijk.
- Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.
- Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden.
- Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.
- Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

Wat de kwaliteit van de contacten met de administraties betreft, gaat het om de volgende stellingen:

- Het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden.
- Het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde dienst.
- De administratie geeft nauwkeurige antwoorden.
- De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.
- De administratie antwoordt binnen een voorziene termijn.
- De antwoorden zijn steeds dezelfde, ongeacht de contactpersoon.
- De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

Er werd in twee mogelijkheden voorzien om te antwoorden: een papieren versie terugsturen in de voorgefrankeerde enveloppe, ofwel elektronisch via een hiervoor ontwikkelde website. Ongeveer 38% van de zelfstandigen en 61% van de ondernemingen koos voor de elektronische weg.

2.5. De steekproef

Op basis van een steekproef die representatief is voor de populatie en die opgesteld werd door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie hebben niet minder dan 3 021 ondernemingen via de post één van de drie vragenlijsten ontvangen en kregen 4 513 zelfstandigen de vragenlijst over milieu of fiscaliteit.

De steekproef van de ondernemingen werd onderverdeeld in drie grootteklassen (klein, middelgroot en groot) en in twee activiteitscategorieën (industrie en diensten). De steekproef bij de zelfstandigen werd onderverdeeld in vier activiteitscategorieën (landbouw, industrie, bouw en diensten).

Zonder rekening te houden met de stratificatie, werd een steekproef opgesteld die representatief is voor de populatie van ondernemingen en zelfstandigen in de drie Belgische gewesten (Vlaams, Waals en Brussels Hoofdstedelijk Gewest).

Het antwoordpercentage op de enquête ligt lager dan bij de vorige bevraging⁷: 17,8% van de ondernemingen en 10,5% van de zelfstandigen hebben de vragenlijst ingevuld.

⁷ Het antwoordpercentage bedroeg in 2000 15,3% voor de ondernemingen en 7,5% voor de zelfstandigen, terwijl het in 2002 respectievelijk 23,3% en 16,6% bedroeg en in 2004 19,4% en 12,3% en in 2006 17,0% en 10,4% en in 2008 20,0% en 10,6%.

3. Resultaten van de enquête over de administratieve lasten bij de bedrijven

In dit deel worden de resultaten van de enquête voorgesteld die werd gehouden bij een representatieve steekproef van Belgische ondernemingen. Het betreft enerzijds een kwantitatief luik waarin de kosten van de administratieve lasten worden geraamd en anderzijds een kwalitatief luik waarin dieper wordt ingegaan op de meningen van de ondernemingen over de kwaliteit van de regelgeving en de kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie.

3.1. De kosten van de administratieve verplichtingen

3.1.1. Omschrijving

De kosten van de administratieve lasten bij de ondernemingen worden hier gedefinieerd als de kosten van de procedures en de verplichtingen die wegen op de onderneming en die ze ofwel zelf vervullen ofwel aan een externe dienst uitbesteden om de regelgevingen inzake fiscaliteit, milieu en tewerkstelling na te leven. Die administratieve kosten worden uitgedrukt in euro en omvatten dus zowel de tijd als de middelen die de onderneming of de externe diensten nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de inlichtingen te verzamelen, te verwerken, voor te stellen of te bewaren, alsook om de nodige formulieren in te vullen. Zo omvatten ze bijvoorbeeld de administratieve kosten voor de belastingaangifte, maar de betaling van de belastingen op zich mag niet gezien worden als administratieve lasten. De uitgaven voor de aankoop van materieel of installaties om aan de regelgeving te voldoen, worden ook niet beschouwd als administratieve kosten.

De totale kosten van de administratieve lasten zijn de interne en externe kosten samengeteld. De interne kosten zijn de uren die het personeel besteedt aan het vervullen van de administratieve formaliteiten. Die uren worden gevaloriseerd volgens de uurloonkosten zoals die uit de enquête naar voren komen⁸. De externe kosten omvatten de uitgaven voor een externe dienst die de nodige administratieve formaliteiten voor de onderneming in orde brengt.

De totale kosten, voor elke enquête berekend als de som van de interne en de externe kosten, worden samengeteld om tot het totaal aan kosten van de administratieve lasten te komen. Die totale kosten (dus de som van de drie regelgevingsdomeinen) worden dan ten slotte geëxtrapoleerd over de totale populatie van ondernemingen, rekening houdend met het aantal ondernemingen dat zich in elke klasse van de steekproef bevindt (zie bijlage 2 voor meer informatie over het relatieve belang van elke klasse).

De resultaten van de enquête worden ook voorgesteld volgens de grootte van de ondernemingen (klein, middelgroot en groot). Om die informatie juist te interpreteren, moet er rekening worden gehouden met het totaal aantal ondernemingen per grootteklasse dat in 2010 actief was: 179 285 onder-

⁸ De berekening gebeurt op basis van de eigen uurloonkosten per onderneming.

nemingen hebben 1 tot 9 werknemers, 32 378 ondernemingen hebben tussen 10 en 249 werknemers en 1 258 grote ondernemingen ten slotte hebben meer dan 249 werknemers.

3.1.2. De resultaten

a. De totale kosten

De administratieve lasten veroorzaakt door de regelgevingen inzake tewerkstelling, fiscaliteit en milieu die wegen op de ondernemingen, worden in 2010 geraamd op 5,07 miljard euro, hetzij 1,43% van het bbp. De volgende tabel geeft de opdeling van dat bedrag in interne en externe kosten. Hieruit blijkt dat het aandeel van de interne kosten in de totale kosten hoger is dan dat van de externe kosten, respectievelijk 53% en 47% van de totale kosten.

Tabel 2 - Totale kosten van de administratieve verplichtingen voor de ondernemingen in 2010

Aantal ondernemingen	Soort kosten	In miljard euro	In % van het bbp
212 921	Totale kosten	5,07	1,43
	(betrouwbaarheidsinterval) ⁹	(3,4-6,8)	(1,0-1,9)
	Interne kosten	2,71	0,76
	Externe kosten	2,36	0,67

Gelet op het groot aantal kleine ondernemingen in de populatie van Belgische ondernemingen¹⁰, vormen de administratieve lasten voor die ondernemingen een belangrijk aandeel van de totale kosten, namelijk 50,7% tegenover 39,6% voor de middelgrote ondernemingen en 9,7% voor de grote ondernemingen.

Uit tabel 3 blijkt dat het aandeel van de interne kosten groter is dan dat van de externe kosten voor kleine en grote ondernemingen. Het omgekeerde is echter waarneembaar voor de middelgrote ondernemingen.

Tabel 3 - Verdeling van de totale kosten volgens ondernemingsgrootte en aard van de kosten in miljard euro en in %

Grootte	Totale kosten (in miljard euro)	In % van de totale lasten	Soort kosten	In miljard euro
Klein	2,57	50,7	Interne kosten	1,41
			Externe kosten	1,15
Middelgroot	2,01	39,6	Interne kosten	0,97
			Externe kosten	1,04
Groot	0,49	9,7	Interne kosten	0,33
			Externe kosten	0,17
Totaal	5,07	100	Interne kosten	2,71
			Externe kosten	2,36

⁹ De cijfers tussen haakjes geven het 90%-betrouwbaarheidsinterval weer van de totale kosten voor de administratieve procedures. Dit betekent dat er 9 kansen op 10 zijn dat de werkelijke waarde van de kosten zich binnen het gegeven interval bevindt.

¹⁰ 84% van de Belgische ondernemingen zijn "kleine ondernemingen", hier gedefinieerd als ondernemingen met 1 tot 9 werknemers.

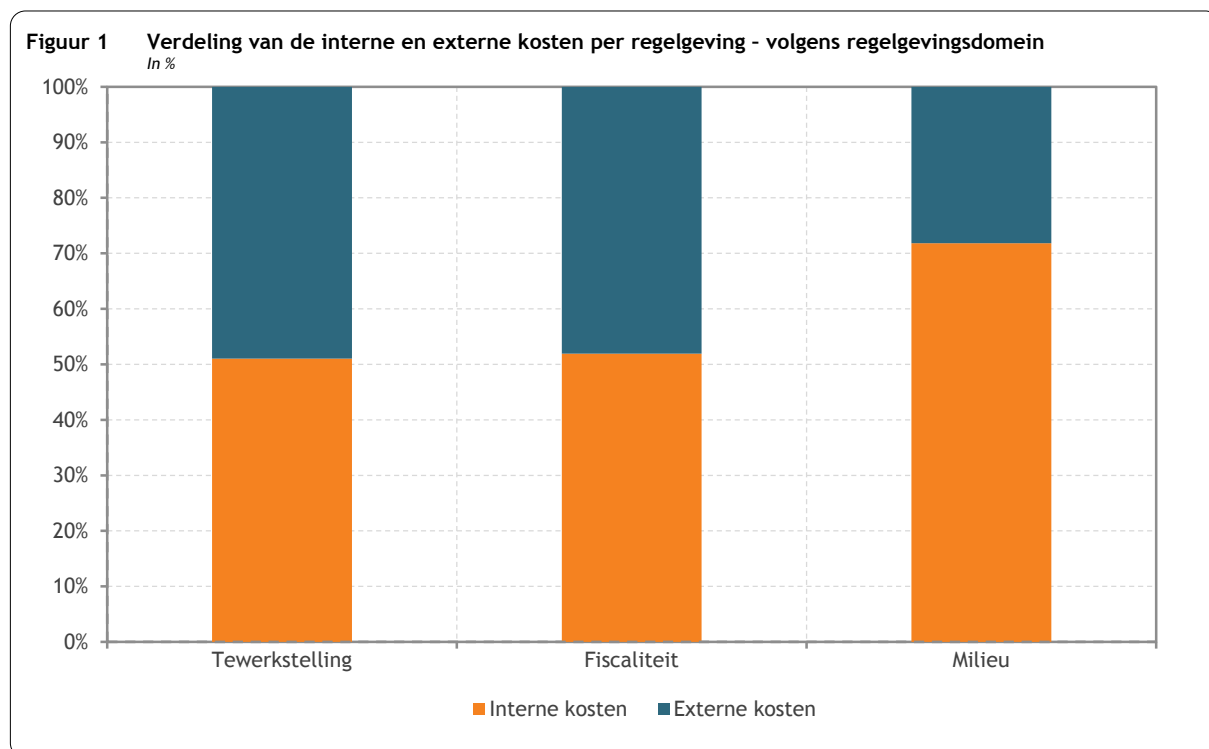
Als we de totale kosten opsplitsen per regelgevingsdomein (tabel 4), zien we dat de bepalingen in verband met de fiscale regelgeving het leeuwendeel van de administratieve lasten vormen. Die vaststelling is toe te schrijven aan de belangrijke plaats die dat soort lasten inneemt voor kleine en middelgrote ondernemingen alsook voor de grote industriële ondernemingen.

Tabel 4 - Verdeling van de totale kosten per regelgeving
in %

Soort regelgeving	In % van de totale kosten
Tewerkstelling	37,4
Fiscaliteit	53,3
Milieu	9,3

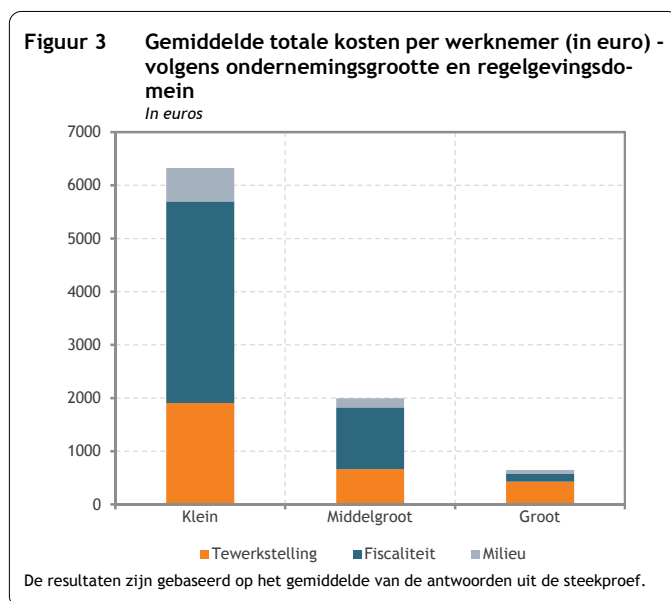
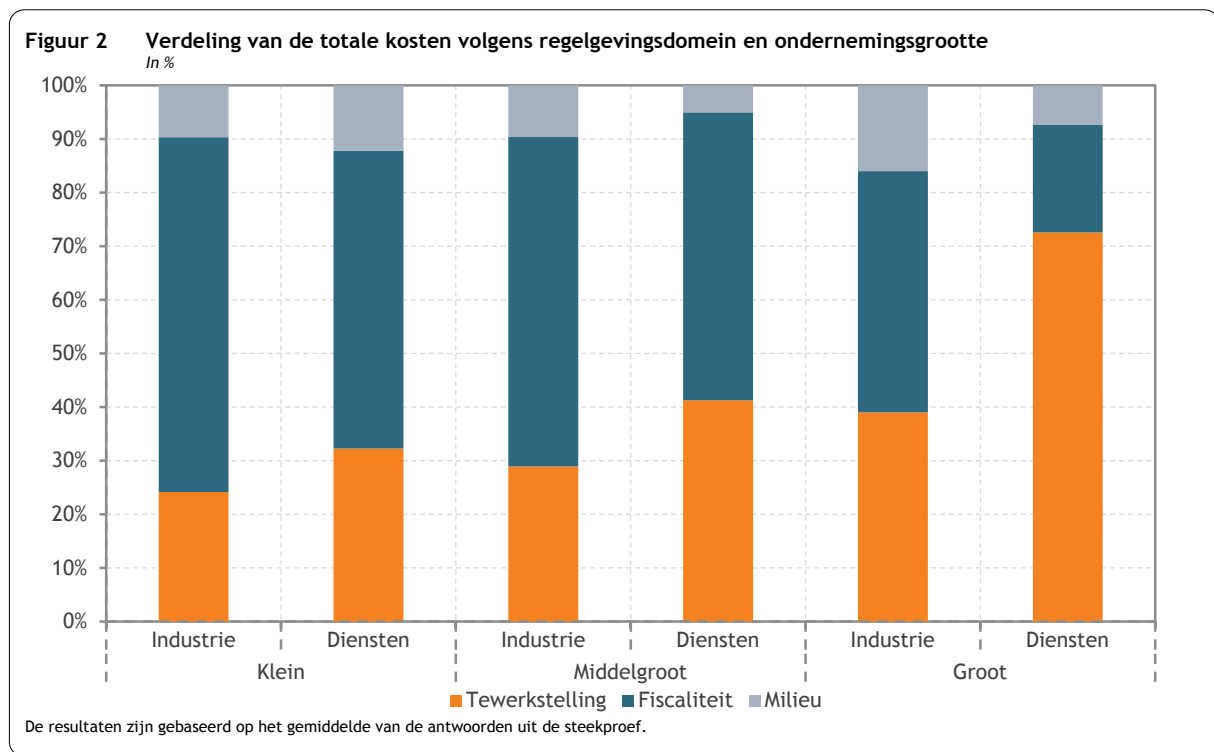
De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

Als we de totale kosten opsplitsen in interne en externe kosten per regelgevingsdomein (figuur 1), zien we dat de interne kosten duidelijk een groter aandeel hebben in de totale kosten dan de externe kosten ongeacht het beschouwde regelgevingsdomein. In het milieudomein is dat aandeel echter duidelijk het grootst.

Figuur 2 toont het relatieve belang van elk regelgevingsdomein voor elke ondernemingsgrootte uit de steekproef. De fiscaliteit vormt het grootste onderdeel van de administratieve kosten voor de kleine, de middelgrote ondernemingen en de grote industriële ondernemingen, terwijl tewerkstelling het grootste deel van de administratieve lasten vormt voor de grote ondernemingen van de dienstensector. Dit komt natuurlijk doordat administratieve lasten inzake tewerkstelling afhankelijk zijn van het aantal werknemers en doordat de grote ondernemingen van de dienstensector gemiddeld meer mensen tewerkstellen. De milieuregelgeving zorgt relatief gezien voor de minste administratieve lasten, ongeacht de ondernemingsklasse. Algemeen beschouwd wegen de administratieve lasten inzake milieu

veel meer door voor de middelgrote en grote ondernemingen uit de industrie dan voor diezelfde ondernemingen uit de dienstensector.

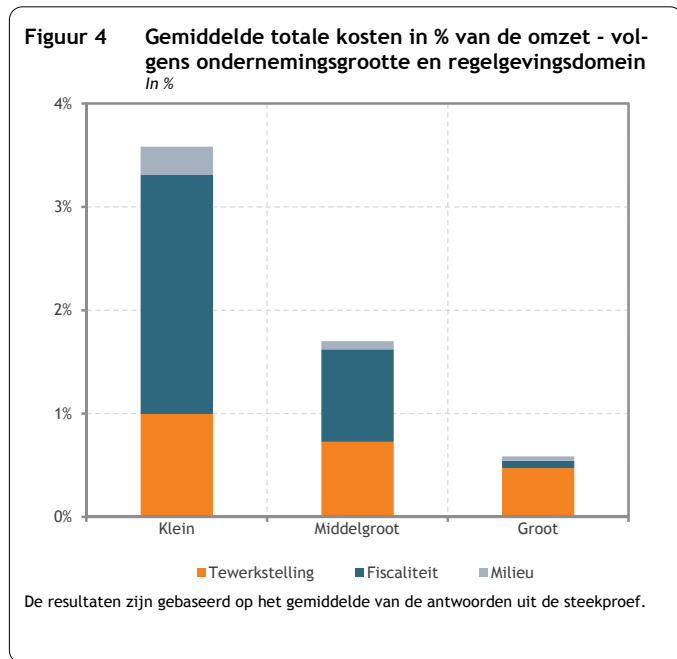

Wanneer de gemiddelde totale kosten per werknemer bekeken worden volgens ondernemingsgrootte en regelgeving, kunnen we uit figuur 3 duidelijk afleiden dat de administratieve lasten per werknemer het hoogst zijn voor een kleine onderneming (<10 werknemers). Gelet op het feit dat een deel van de administratieve lasten niet gelinkt is met het aantal werknemers en aangezien het aantal personen in dienst lager is voor de kleine ondernemingen dan voor de grote, lijkt het logisch dat de administratieve lasten per werknemer dalen met de grootte van de onderneming.

De fiscale regelgeving veroorzaakt de grootste administratieve lasten per werknemer, zowel bij de kleine als bij de middelgrote ondernemingen. Bij de grote ondernemingen daarentegen heeft de tewerkstellingsregelgeving het grootste aandeel in de totale kosten per werknemer.

Het feit dat de kleine ondernemingen proportioneel meer te maken krijgen met administratieve lasten, wordt nog duidelijker als we de administratieve kosten per werknemer berekenen per gewerkt uur in

plaats van per jaar¹¹. De kosten van de administratieve lasten zoals ze in de enquête worden weergegeven, zorgen voor bijkomende uurloonkosten van 3,29 euro voor de kleine ondernemingen, van 1,04 euro voor de middelgrote ondernemingen en van 0,34 euro voor de grote ondernemingen.

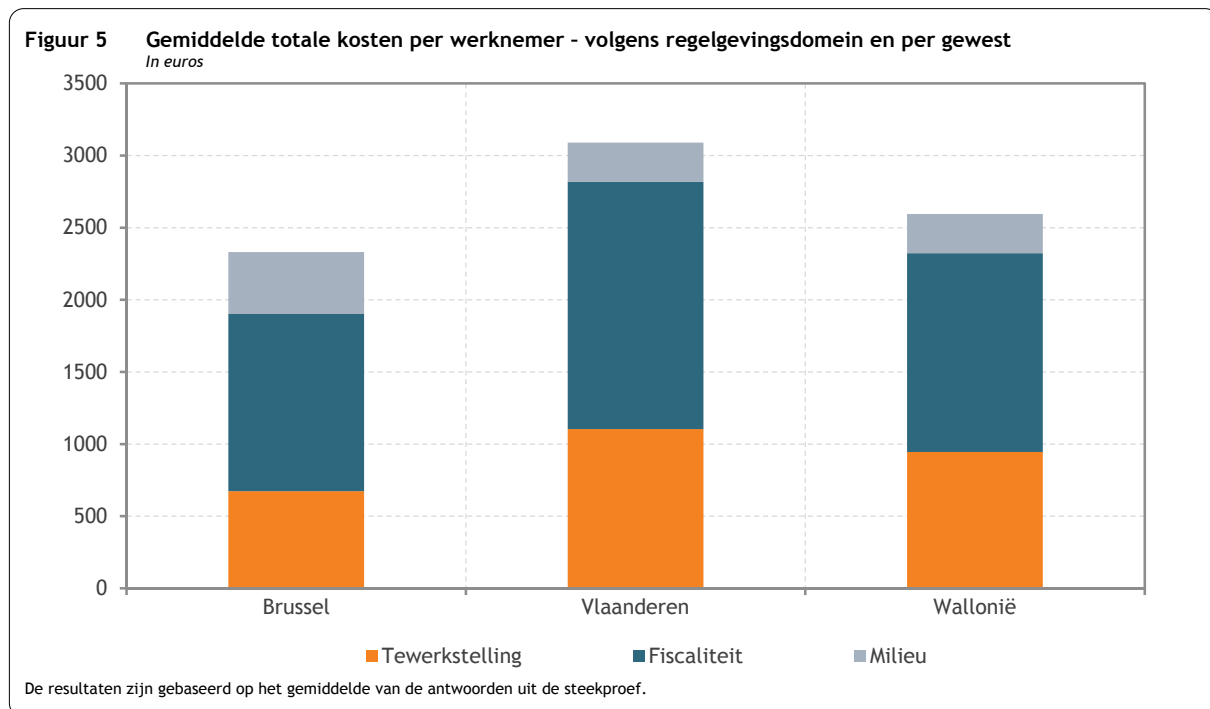

De kleine ondernemingen hebben ook de hoogste administratieve lasten indien ze gemeten worden als een percentage van de omzet (figuur 4). Ook hier is er een snelle daling van het relatieve belang van de administratieve lasten met de ondernemingsgrootte.

Uitgedrukt in percentage van de omzet, vormen de administratieve lasten in verband met tewerkstelling het grootste aandeel in de totale administratieve kosten van de grote ondernemingen. Voor de kleine en middelgrote ondernemingen vertegenwoordigt de fiscale regelgeving het grootste aandeel van de totale admini-

stratieve kosten als percentage van de omzet.

De antwoorden van de ondernemingen kunnen ook per gewest opgedeeld worden, maar men dient voorzichtig te zijn met de interpretatie van de resultaten¹².

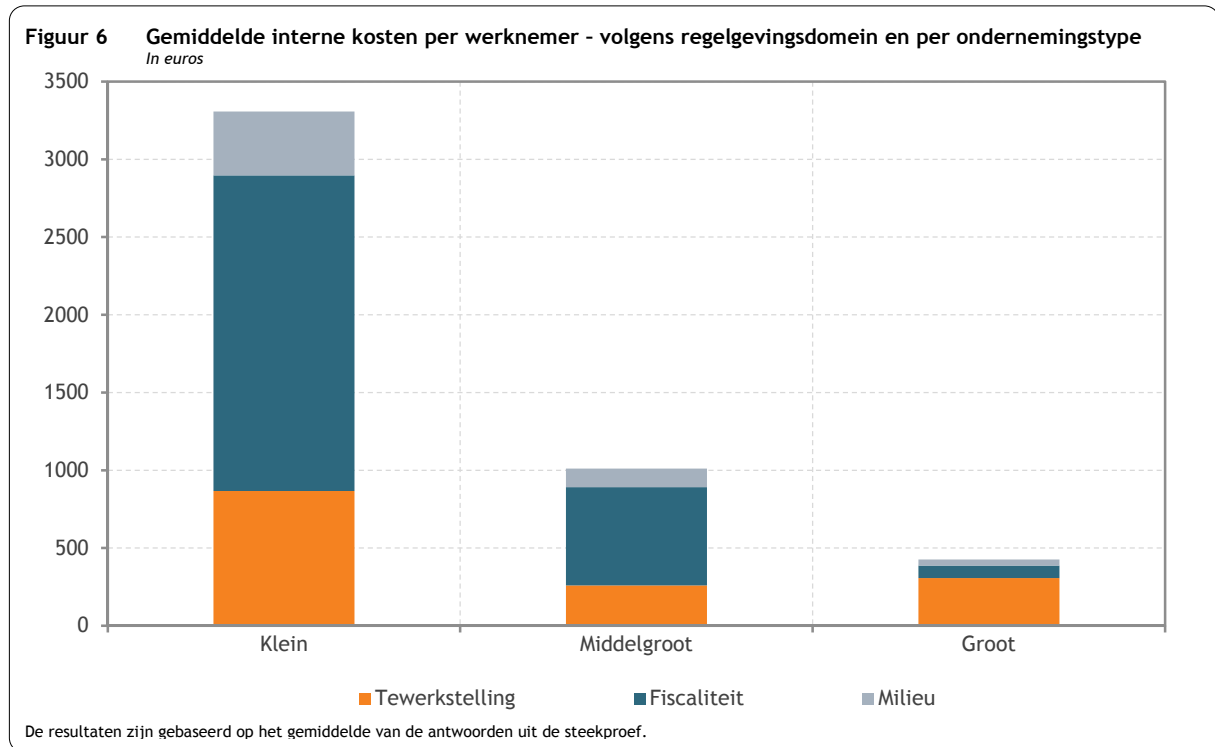

¹¹ Het gaat om een schatting die gebaseerd is op 1 920 gepresteerde uren per jaar en per werknemer.

¹² De opsplitsing van de ondernemingen per gewest gebeurt op basis van de vestigingsplaats van de maatschappelijke zetel. De meeste administratieve lasten worden immers ervaren waar de maatschappelijke zetel gevestigd is.

Figuur 5 geeft de verdeling van de gemiddelde totale kosten per werknemer volgens de drie gewesten en per regelgevingsdomein. Hieruit blijkt dat de ondernemingen uit het Vlaams Gewest van mening zijn dat ze de hoogste gemiddelde kosten per werknemer hebben. Bij de Brusselse ondernemingen zijn de gemiddelde kosten per werknemer het laagst. In de drie gewesten zorgt de fiscale regelgeving voor het grootste deel van de gemiddelde kosten per werknemer. De administratieve bepalingen inzake milieu zorgen voor het kleinste aandeel in de totale kosten per werknemer.

b. De interne kosten

De interne kosten stellen de loonkosten voor van het aantal uren die binnen de onderneming worden besteed aan het vervullen van de administratieve verplichtingen. Figuur 6 toont de gemiddelde interne kosten in euro per werknemer voor de verschillende regelgevingsdomeinen en per ondernemingsgrootte. De interne kosten per werknemer zijn duidelijk veel hoger voor de kleine ondernemingen dan voor de overige ondernemingen. Veel administratieve lasten staan immers niet in verhouding tot het aantal werknemers, noch tot de activiteitsgraad, gemeten aan de hand van de omzet.

De fiscale regelgeving zorgt voor het grootste deel van de interne kosten per werknemer bij de kleine en middelgrote ondernemingen. Bij de grote ondernemingen is die rol weggelegd voor de tewerkstellingsregelgeving.

c. De externe kosten

De externe kosten geven een raming van de jaarlijkse uitgaven die een onderneming besteedt aan externe diensten om haar administratieve verplichtingen na te komen. In tabel 5 worden de jaarlijkse externe kosten voor de verschillende grootteklassen van ondernemingen weergegeven in absolute waarde en als percentage van de omzet. In absolute waarde hebben de grote ondernemingen veruit de hoogste externe kosten, maar als de kosten bekeken worden als percentage van de omzet, wegen zij merkbaar zwaarder op de kleine ondernemingen.

Tabel 5 - Gemiddelde externe jaarlijkse uitgaven volgens ondernemingsgrootte in absolute waarde en als percentage van de omzet

	Klein	Middelgroot	Groot
Externe kosten in euro	9 263	31 334	139 402
Externe kosten als % van de omzet	1,67%	0,79%	0,19%
- Tewerkstelling	0,49%	0,39%	0,14%
- Fiscaliteit	1,07%	0,37%	0,04%
- Milieu	0,11%	0,02%	0,02%

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

Er kan ook een opsplitsing gemaakt van de externe kosten als percentage van de omzet per regelgevingsdomein. Voor de kleine ondernemingen genereert de fiscale regelgeving de grootste externe kosten als percentage van de omzet, voor de middelgrote en grote ondernemingen vervult de tewerkstellingsregelgeving die rol.

d. Evolutie van de totale kosten

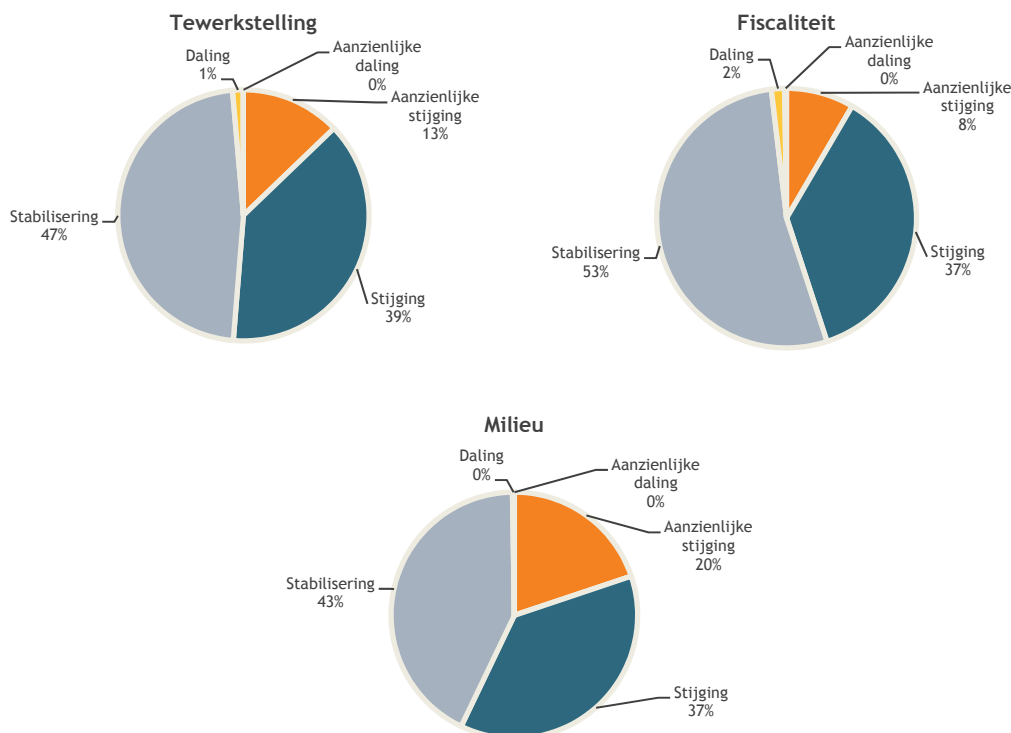
In de enquête werd de ondernemingen ook naar hun mening gevraagd over de evolutie van de totale administratieve lasten gedurende de afgelopen twee jaar (2009 en 2010). De resultaten worden voorgesteld in figuur 7.

Onafhankelijk van de grootte, zijn heel weinig ondernemingen uit de steekproef van mening dat de administratieve kosten (aanzienlijk) gedaald zijn tijdens de voorbije twee jaar. Indien geen rekening gehouden wordt met de antwoordmogelijkheid 'geen mening', zien we dat het percentage dat meent dat er een (aanzienlijke) daling is van de administratieve lasten ten gevolge van de fiscale regelgeving 2% bedraagt, voor de tewerkstellingsregelgeving is dat 1% en voor de milieuregelgeving 0%.

Meer dan de helft van de ondernemingen (53%) vindt dat de fiscale lasten de voorbije twee jaar niet geëvolueerd zijn, noch opwaarts, noch neerwaarts. Voor de administratieve lasten ten gevolge van de tewerkstelling daalt dat percentage naar 47% en voor de administratieve lasten op het vlak van de milieuregelgeving naar 43%.

Behalve voor de fiscale wetgeving, vinden de meeste ondernemingen dat de administratieve lasten (sterk) gestegen zijn tijdens de afgelopen twee jaar. Voor de milieuregelgeving is het percentage veruit het hoogst, namelijk 57% tegenover 52% voor de tewerkstelling en 45% voor de fiscaliteit.

Figuur 7 Mening van de ondernemingen over het verloop van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaar - per regelgeving

De evolutie van de administratieve lasten zoals de ondernemingen ze ervaren, kan ook worden opgesplitst per gewest: Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Vlaams Gewest en Waals Gewest (tabel 6).

Tabel 6 - Mening over het verloop van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaar - volgens regelgeving en per gewest

	Milieu			Tewerkstelling			Fiscaliteit		
	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Brussel	Vlaanderen	Wallonië
Aanzienlijk gestegen	11%	13%	14%	11%	9%	5%	15%	21%	19%
Gestegen	33%	37%	45%	32%	36%	42%	44%	37%	35%
Ongewijzigd	54%	48%	40%	53%	54%	50%	40%	42%	45%
Gedaald	2%	1%	1%	1%	1%	3%	0%	0%	0%
Aanzienlijk gedaald	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Opmerking: Er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen antwoord' bij de berekening van die percentages.

De resultaten per gewest geven aan dat de Waalse ondernemingen de meest negatieve mening hebben over de evolutie van de administratieve lasten, vooral in de domeinen tewerkstelling en, in mindere mate, fiscaliteit. Voor het domein milieuregelgeving is het percentage ondernemingen dat meent dat de kosten de afgelopen twee jaar (aanzienlijk) gestegen zijn het hoogst in Brussel (59%) en in Vlaanderen (58%). Voor de tewerkstellingsregelgeving is dat het geval in Wallonië, met 59% van de ondernemingen die menen dat hun administratieve lasten (sterk) gestegen zijn. In de drie gewesten is fiscaliteit het domein met het kleinste aandeel ondernemingen die van mening zijn dat hun administratieve lasten

toegenomen zijn: 47% van de Waalse ondernemingen, 45% van de Vlaamse ondernemingen en 43% van de Brusselse ondernemingen waren die mening toegedaan.

3.2. De kwaliteit van de regelgeving

3.2.1. Omschrijving

De kwantitatieve evaluatie van de administratieve lasten is slechts één van de aspecten van het proces van administratieve vereenvoudiging. In dit onderzoek is het ook belangrijk de mening van de ondernemingen te kennen over de kwaliteit van de regelgeving op zich en over de kwaliteit van de contacten met de administratie die met de toepassing ervan belast is.

Daartoe werden in de enquête een aantal uitspraken over de kwaliteit van de regelgevingen inzake tewerkstelling, fiscaliteit en milieu voorgelegd aan de ondernemingen. De ondernemingen konden aanduiden of zij het 'volkomen eens', 'min of meer eens', 'eerder niet eens' of 'volkomen oneens' waren met de stelling. 'Geen mening' was ook een antwoordmogelijkheid.

Ter herinnering vermelden we hier de stellingen met betrekking tot de kwaliteit van de regelgeving:

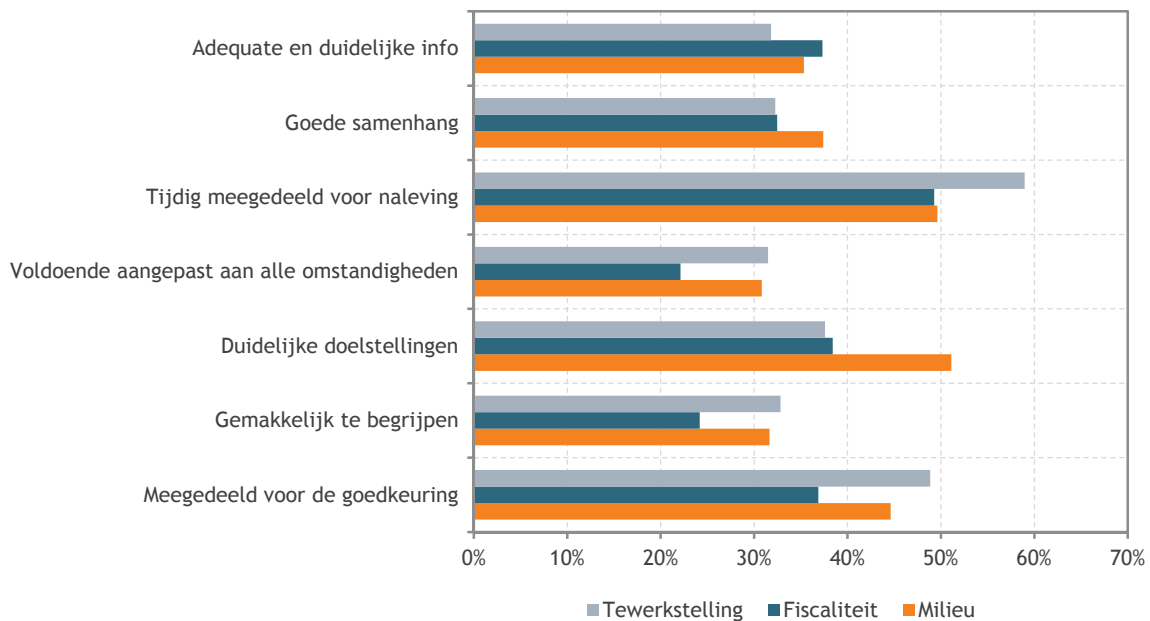
- De regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd;
- Ze zijn gemakkelijk te begrijpen;
- Hun doelstellingen zijn duidelijk;
- Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden;
- Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden;
- Ze vertonen een goede onderlinge samenhang;
- Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

3.2.2. De resultaten

In figuur 8 worden de resultaten voorgesteld. De ondernemingen gaan het meest akkoord met de stellingen die betrekking hebben op de openbaarheid die aan de regelgevingen wordt gegeven. Concreet gaat het om de volgende stellingen: 'de regelgevingen worden tijdig genoeg meegedeeld aan de onderneming zodat ze kunnen worden nageleefd', 'ze worden meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd' en 'de doelstellingen van de regelgevingen zijn duidelijk'.

De belangrijkste bevinding die uit de antwoorden naar voren komt, is dat de regelgevingen onvoldoende zijn aangepast aan alle situaties, meteen gevolgd door het feit dat ze niet gemakkelijk te begrijpen zijn, in beide gevallen vooral in het fiscaal domein. Daarnaast wordt gewezen op het gebrek aan samenhang tussen de regelgevingen onderling, met name in het milieudomein, en het gebrek aan gepaste en voldoende informatie over de regelgeving, vooral wat betreft tewerkstelling.

Figuur 8 Kwaliteit van de regelgeving volgens regelgevingsdomein
 % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling

Opmerking: er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen mening' bij de berekening van de percentages.

In absolute termen lijkt de milieuregelgeving op kwalitatief vlak iets beter te scoren dan de overige regelgevingen: dit domein kreeg voor drie van de zeven stellingen de hoogste score en de tweede hoogste score voor de overige vier. Anderzijds lijkt de kwaliteit van de fiscale regelgeving het laagst, aangezien dat domein voor zes van de zeven stellingen het zwakst scoort.

De meningen over de kwaliteit van de regelgeving verschillen soms naargelang de grootte van de onderneming. Zo menen de grote ondernemingen dat de milieuregelgeving het minst problematisch is, vooral wat betreft de duidelijkheid van hun doelstellingen – 61% van de ondernemingen zijn het (volledig) eens met die stelling – en de tijdige mededeling voor naleving (57%). De middelgrote en de kleine ondernemingen beschouwen respectievelijk de tewerkstellings- en de fiscale regelgeving als de minst problematische. Anderzijds uitte de grote ondernemingen zich bijzonder kritisch over de fiscale regelgeving, met name wat betreft de afstemming op alle situaties (15%), het begrip (21%) en de samenhang (26%). Ongeacht hun grootte, zijn de ondernemingen het er echter over eens dat de regelgevingen voor alle domeinen niet gemakkelijk te begrijpen zijn maar evenwel tijdig worden meegedeeld voor naleving.

De verdeling van de meningen van de ondernemingen per gewest toont een grote overeenkomst tussen de Brusselse en de Vlaamse ondernemingen, die zich beiden het meest tevreden tonen over de regelgevingen inzake tewerkstelling en milieu. Het gaat in Vlaanderen vooral om de mededeling vóór goedkeuring en de tijdige mededeling voor naleving in de tewerkstellingsregelgeving en in Brussel om duidelijkheid van de doelstellingen in de milieuregelgeving. In Wallonië, daarentegen, tonen de ondernemingen zich weinig tevreden over de tewerkstellingsregelgeving, met name wat betreft de duidelijkheid van de doelstellingen, aangezien nauwelijks 17% het (volledig) eens is met de stelling. Ongeacht het gewest, zijn de ondernemingen het erover eens dat de regelgevingen voor alle domeinen niet gemakkelijk te begrijpen zijn maar evenwel tijdig worden meegedeeld voor naleving.

3.3. De kwaliteit van de administratie

3.3.1. Omschrijving

In het kader van het kwalitatieve luik in de enquête, werd de mening van de ondernemingen gevraagd over de kwaliteit van hun contacten met de administraties die belast zijn met de regelgevingen inzake tewerkstelling, fiscaliteit en milieu. Op basis hiervan werden ook hier een aantal stellingen geformuleerd. De ondernemingen konden het volgende aankruisen: 'volkomen eens', 'min of meer eens', 'eerder niet akkoord' of 'niet akkoord'. Ze konden ook de mogelijkheid 'geen mening' aankruisen.

Ter herinnering, de volgende stellingen werden daaromtrent geformuleerd:

- Het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden;
- Het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde dienst;
- De administratie geeft nauwkeurige antwoorden;
- De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd;
- De administratie antwoordt binnen een voorziene termijn;
- De antwoorden zijn steeds dezelfde, ongeacht de contactpersoon;
- De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

3.3.2. De resultaten

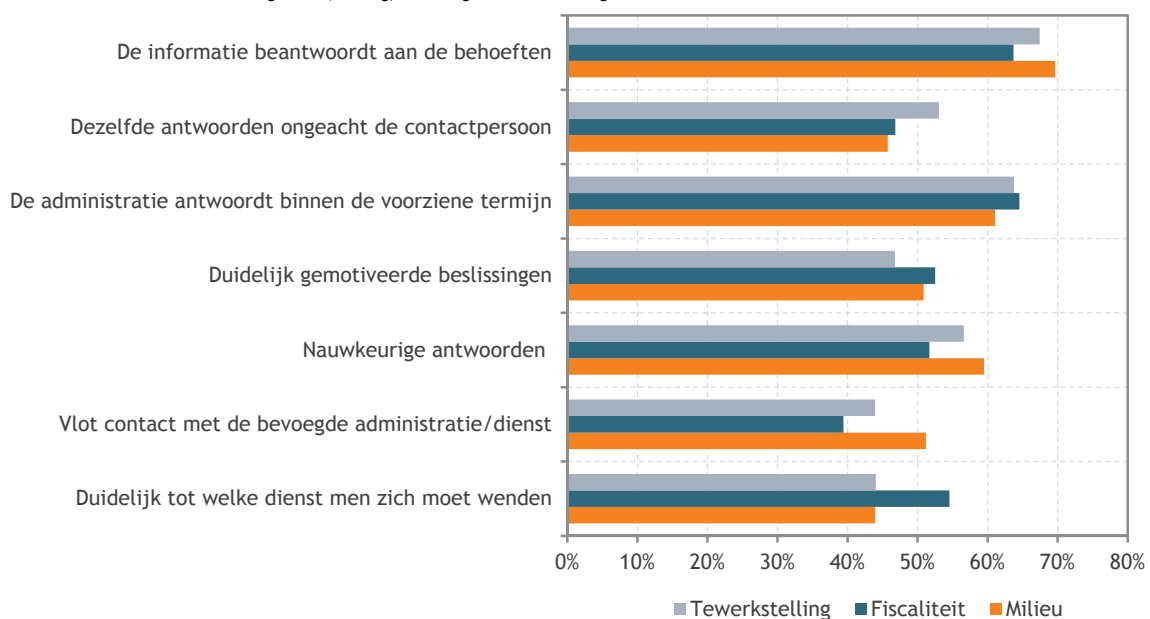
Ongeacht het regelgevingdomein, zijn de ondernemingen algemeen duidelijk meer tevreden over de contacten met de administratie dan over de regelgeving op zich (figuur 9). De meeste ondernemingen vinden dat de door de administratie verstrekte informatie aan hun behoeften voldoet, in het bijzonder voor de milieuregelgeving – 70% van de ondernemingen is het (volledig) eens met de stelling – binnen de voorziene termijn wordt gegeven, vooral voor de fiscale regelgeving (65%) en nauwkeurig is.

De meeste ondernemingen zijn evenwel meer kritisch over het in contact treden met de bevoegde dienst, vooral voor de fiscale regelgeving (39%), over de identificatie van de te contacteren dienst en over de eenvormigheid van de antwoorden naargelang de contactpersoon, vooral wat het milieuluik betreft (46%).

Over het algemeen neemt de tevredenheid van de ondernemingen over het contact met de administratie toe op basis van hun omvang, een trend die bijzonder uitgesproken is voor het milieuluik. De kleine en middelgrote ondernemingen uiten zich vooral ontevreden over het in contact treden met de fiscale administratie (respectievelijk slechts 34% en 36% was het eens met de stelling). De kleine ondernemingen gaven ook een lage score aan de identificatie van de te contacteren dienst in de tewerkstellings- en milieuregelgeving (telkens 36%). De middelgrote ondernemingen zijn dan wel zeer tevreden over de mate waarin de verkregen informatie beantwoordt aan hun behoeften, met name inzake tewerkstelling (74%) en fiscaliteit (76%).

Op regionaal niveau zijn de Vlaamse ondernemingen duidelijk het meest tevreden over het contact met de administratie, vooral wat betreft tewerkstelling en milieu en, meer specifiek, over de mate waarin de verkregen informatie beantwoordt aan hun behoeften. De Waalse ondernemingen geven een betere beoordeling voor de stellingen in de fiscale regelgeving, met name die met betrekking tot de beantwoording binnen de voorziene termijn (70%), maar uiten zich het meest kritisch ten opzichte van de milieuadministratie, vooral wat betreft de eenvormigheid van de antwoorden (slechts 23% van de Waalse ondernemingen gaat akkoord met de stelling over de eenvormigheid van de antwoorden naargelang de contactpersoon). De Brusselse ondernemingen, ten slotte, tonen zich het minst tevreden over de tewerkstellingsregelgeving, in het bijzonder de stelling dat het gemakkelijk is om in contact te treden met de bevoegde dienst.

Figuur 9 Kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie volgens regelgevingsdomein
 % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling

Opmerking: er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen mening' bij de berekening van de percentages.

3.4. Besluit

Uit de enquête, en dus volgens de ondernemingen zelf, blijkt dat de administratieve lasten die wegen op de Belgische ondernemingen in 2010 oplopen tot 5,07 miljard euro, of 1,43% van het bbp. Het grootste deel daarvan is voor rekening van de kleine ondernemingen. De omvang van de interne kosten is groter dan die van de externe kosten voor de kleine en grote ondernemingen, terwijl het omgekeerde wordt waargenomen voor de middelgrote ondernemingen.

Van de drie beschouwde regelgevingsdomeinen, genereert de fiscale regelgeving het grootste deel van de totale administratieve kosten en de milieuregelgeving het kleinste deel.

De kleine ondernemingen hebben ook ruimschoots de hoogste gemiddelde kosten van de administratieve lasten per werknemer. Het hoofdbestanddeel zijn de kosten van administratieve formaliteiten inzake fiscaliteit. Bij de middelgrote ondernemingen vloeit het grootste deel van de gemiddelde kosten

per werknemer ook voort uit de fiscale regelgeving. Bij de grote ondernemingen zijn de gemiddelde kosten per werknemer voornamelijk het gevolg van de administratieve verplichtingen inzake tewerkstelling.

De ondernemingen van het Vlaams Gewest stellen dat ze gemiddeld de hoogste kosten per werknemer hebben en de Brusselse ondernemingen verklaren dat ze de zwakste gemiddelde kosten per werknemer hebben. In de drie gewesten genereert de fiscale regelgeving het grootste deel van de gemiddelde kosten per werknemer en de milieuregelgeving het kleinste deel.

Ongeacht de activiteitensector en de ondernemingsgrootte, vinden de ondernemingen doorgaans dat de administratieve lasten de voorbije twee jaar (fors) gestegen zijn. Het aandeel van de ondernemingen dat vindt dat de administratieve lasten (fors) gestegen zijn, is veruit het hoogst voor de milieuregelgeving. De resultaten per gewest geven aan dat de Waalse ondernemingen de meest negatieve mening hebben over de evolutie van de administratieve lasten, vooral in de tewerkstellingsregelgeving, en dat de ondernemingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het meest positief zijn, vooral inzake fiscaliteit. Dat laatste domein heeft voor alle drie de gewesten het kleinste percentage van ondernemingen die menen dat hun administratieve lasten toegenomen zijn.

Op kwalitatief niveau lijken de ondernemingen meer tevreden over de contacten met de administratie dan over de regelgeving zelf.

De ondernemingen zijn vrij tevreden over de openbaarheid van de regelgevingen. Ze zijn het meest kritisch over het feit dat regelgeving onvoldoende is aangepast aan de omstandigheden en dat de fiscale regelgeving moeilijk verstaanbaar is. Overige knelpunten zijn het gebrek aan samenhang tussen de regelgevingen onderling, vooral in de milieuregelgeving, en het gebrek aan gepaste en voldoende informatie bij de regelgeving, vooral in het tewerkstellingsdomein.

De toegeschreven kwaliteit lijkt het hoogst in de milieuregelgeving en het laagst in de fiscale regelgeving.

Wat het contact met de administratie betreft, vindt de meerderheid van de ondernemingen dat de door de administratie geleverde informatie beantwoordt aan de behoefte, vooral in het milieudomein, dat de antwoorden binnen voorziene termijn worden verstrekt, vooral in het fiscaal domein, en tevens nauwkeurig zijn. De ondernemingen staan evenwel meer kritisch tegenover de stelling dat de bevoegde diensten gemakkelijk te contacteren zijn, vooral binnen de fiscaliteit, en tegenover de eenvormigheid van antwoorden naargelang de contactpersoon in het milieudomein. Hun kritiek slaat tevens op de identificatie van de bevoegde dienst in het tewerkstellingsdomein en de motivering van de administratieve beslissingen in het milieudomein.

Globaal gezien is de tevredenheid over de contacten met de administraties gelijk voor de drie regelgevingsdomeinen en neemt de tevredenheid toe op basis van de grootte van de onderneming. Die laatste trend is vooral waarneembaar in het milieuluik.

4. Resultaten van de enquête over de administratieve lasten bij de zelfstandigen

Op basis van de enquête die plaatsvond bij een representatief deel van de Belgische zelfstandigen werd een raming gemaakt van hun administratieve lasten in 2010. Er is opnieuw een opsplitsing gemaakt in een kwantitatief luik, waarin de kosten van de administratieve lasten aan bod komen en een kwalitatief luik, waarin de mening van de zelfstandigen over de kwaliteit van de regelgeving en de contacten met de bevoegde administratie besproken wordt.

4.1. De kosten van de administratieve verplichtingen

4.1.1. Omschrijving

De kosten van de administratieve lasten bij de zelfstandigen worden in deze studie omschreven als de totale kosten gekoppeld aan de procedures en verplichtingen, die de zelfstandigen zelf voor hun rekening nemen of die zij uitbesteden aan externe diensten, om al hun administratieve verplichtingen op het vlak van fiscale en milieuregelgevingen te vervullen. De kosten van administratieve lasten bij de zelfstandigen worden op dezelfde manier berekend en gedefinieerd als bij de ondernemingen, met dit verschil dat het bij de ondernemingen om drie regelgevingsdomeinen gaat (fiscaliteit, milieu en tewerkstelling) en bij de zelfstandigen om slechts twee domeinen (fiscaliteit en milieu). Dat verschil is logisch aangezien een zelfstandige in dit onderzoek per definitie geen werknemers heeft en in principe ook geen administratieve verplichtingen inzake tewerkstelling moet nakomen.

4.1.2. Resultaten

a. De totale kosten

Tabel 7 geeft de resultaten van de raming van de totale kosten van de administratieve lasten inzake de fiscale en de milieuregelgeving voor het geheel van de zelfstandigen in België, alsook de opsplitsing van de totale kosten in interne en externe kosten. Op basis van de enquête worden de administratieve lasten voor de zelfstandigen in het jaar 2010 geraamd op 1,28 miljard euro, of 0,36% van het bbp. Die totale kosten zijn voor 59% interne kosten en voor 41% externe kosten.

Tabel 7 - Totale kosten van de administratieve verplichtingen voor de zelfstandigen in 2010

Aantal zelfstandigen	Soort kosten	In miljard euro	In % van het bbp
403 703	Totale kosten	1,28	0,36
	(betrouwbaarheidsinterval) ¹³	(1,0-1,6)	(0,3-0,5)
	Interne kosten	0,76	0,21
	Externe kosten	0,52	0,15

¹³ De cijfers tussen haakjes geven het 90%-betrouwbaarheidsinterval weer van de totale kosten voor de administratieve formaliteiten. Dit betekent dat er 9 kansen op 10 zijn dat de werkelijke waarde van de kosten zich binnen het gegeven interval bevindt.

Gelet op het groot aantal zelfstandigen in de dienstensector¹⁴, neemt deze sector ook het grootste deel van de totale kosten van de administratieve lasten voor zijn rekening (68,8%). De zelfstandige landbouwers betalen 17,8% van het totaal aan administratieve kosten en 10,3% is ten laste van de zelfstandigen uit de bouwsector. De zelfstandigen uit de industriële sector ten slotte dragen slechts 3,1% van de totale administratieve lasten, omdat zij de kleinste groep zijn in de zelfstandigenpopulatie.

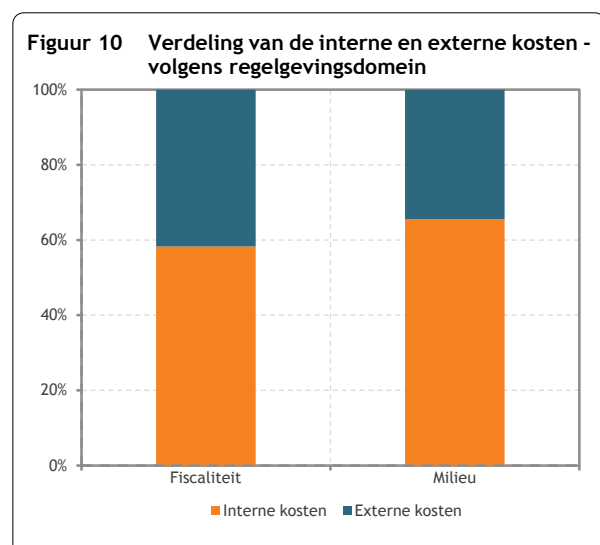
Tabel 8 - Verdeling van de totale kosten per sector en type kosten

Sector	Totale kosten (in miljard euro)	In % van de totale lasten	Soort kosten	In miljard euro
Landbouw, visserij	0,23	17,8	Interne kosten	0,12
			Externe kosten	0,10
Industrie	0,04	3,1	Interne kosten	0,02
			Externe kosten	0,02
Bouw	0,13	10,3	Interne kosten	0,07
			Externe kosten	0,06
Diensten	0,88	68,8	Interne kosten	0,54
			Externe kosten	0,34

De opsplitsing van de totale kosten naargelang van het regelgevingsdomein (tabel 9) toont duidelijk dat de administratieve lasten, die voortvloeien uit de fiscale regelgeving, veel zwaarder zijn dan die als gevolg van de milieuregelgeving. Die laatste vertegenwoordigen slechts 16% van de totale kosten van de administratieve procedures.

Tabel 9 - Opsplitsing van de totale kosten naar regelgevingsdomein

Regelgeving	In % van de totale kosten
Fiscaliteit	84
Milieu	16

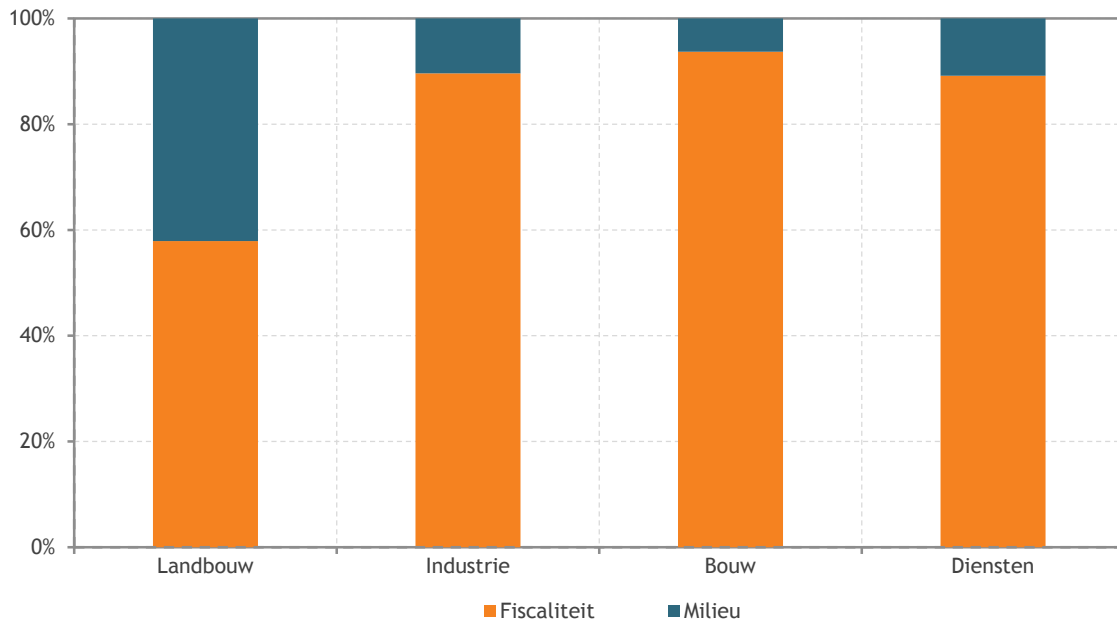
Wanneer de totale kosten opgesplitst worden in interne en externe kosten per regelgevingsdomein, zoals in figuur 10, zien we dat het aandeel van de interne kosten in de totale kosten merkkelijk groter is dan het aandeel van de externe kosten, vooral voor de milieuregelgeving.

Figuur 11 toont het relatieve belang van de twee regelgevingsdomeinen voor elke activiteitssector van de zelfstandigen uit de steekproef. De administratieve lasten voor de fiscale regelgeving zijn duidelijk groter dan de administratieve kosten die gegenereerd worden bij het naleven van de milieuregelgeving. Dat geldt voor alle sectoren. In de

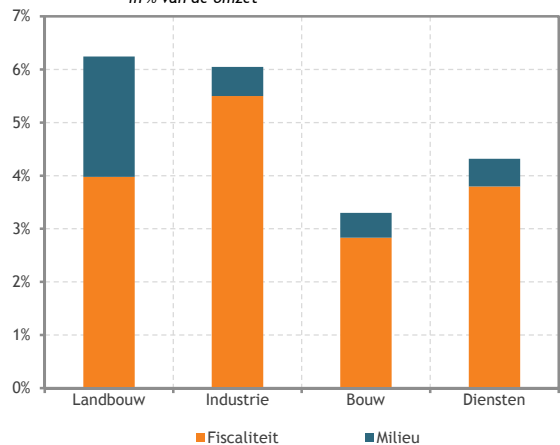
¹⁴ 76% van de totale populatie bevindt zich in de dienstensector, 11% in de bouwsector, 9% in de landbouwsector en 4% in de industrie.

landbouw liggen de kosten van de administratieve lasten ten gevolge van de milieuregelgeving echter veel hoger dan in de andere sectoren: 42% van de totale kosten voor de landbouwsector, tegenover 11% de diensten, 10% voor de industrie 6% voor de bouw.

Figuur 11 Verdeling van de totale administratieve lasten - volgens regelgeving en per activiteitensector

Figuur 12 Gemiddelde totale kosten - volgens regelgeving en per activiteitensector in % van de omzet

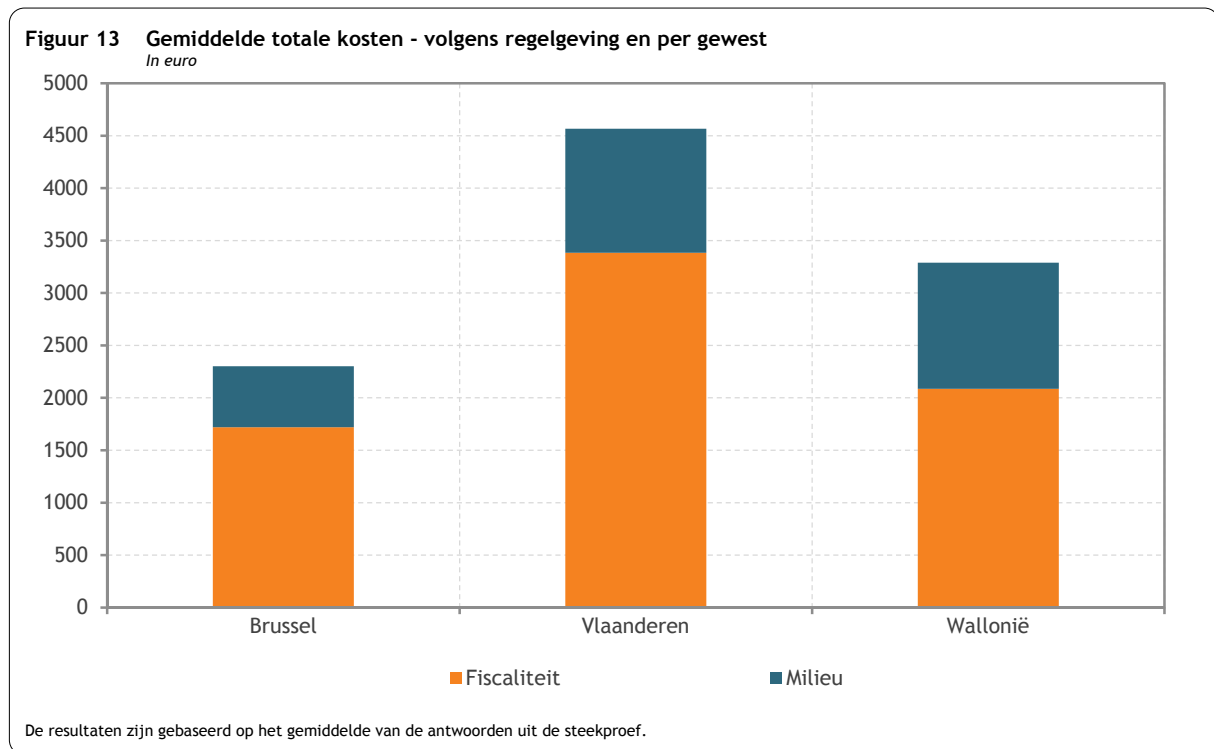

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

De zelfstandigen uit de landbouw hebben de hoogste gemiddelde kosten, gemeten in percentage van de omzet (zie figuur 12). Die kosten hebben vooral betrekking op de fiscale administratieve lasten. Maar dat overwicht is nog groter bij de zelfstandigen uit de andere sectoren. De zelfstandigen uit de bouwsector hebben de laagste gemiddelde kosten in percentage van de omzet.

Voor de ondernemingen werd een gemiddelde kostprijs per werknemer berekend en voorgesteld in figuur 3. Uit de berekening blijkt dat bij een kleine onderneming de gemiddelde kosten per werknemer 6 325 euro bedragen. De gemiddelde kosten per werknemer stemmen overeen met de

gemiddelde totale kosten bij de zelfstandigen aangezien de zelfstandigen geen werknemers hebben. Die gemiddelde kostprijs ligt lager dan die van de kleine ondernemingen voor alle categorieën behalve de landbouwers. Hij bedraagt inderdaad 5 981 euro voor de zelfstandigen uit de landbouw tegenover 3 043 euro voor de zelfstandigen uit de bouw, 2 872 euro voor de zelfstandigen uit de dienstensector en 2 560 euro voor de zelfstandigen uit de industrie.

Figuur 13 geeft de verdeling van de gemiddelde totale kosten per gewest en per domein van regelgeving. Het is duidelijk dat de Vlaamse zelfstandigen de hoogste gemiddelde kostprijs dragen, gevolgd door de Waalse zelfstandigen en ten slotte de Brusselse zelfstandigen.

In de drie gewesten worden de gemiddelde kosten voornamelijk veroorzaakt door de fiscale regelgeving.

b. De interne kosten

Zoals bij de ondernemingen, zijn de interne kosten de loonkosten voor het aantal uren dat de zelfstandige besteedt aan het voldoen van zijn administratieve verplichtingen.

Tabel 10 geeft de geschatte gemiddelde interne uitgaven van de zelfstandigen gedurende één jaar. In absolute waarde zijn de interne kosten het hoogst voor de zelfstandigen uit de landbouwsector, van op afstand gevolgd door de zelfstandigen uit de dienstensector. Als de interne kosten bekeken worden in percentage van de omzet, zijn die het hoogst in de landbouwsector en het laagst in de bouwsector.

Uit de verdeling van de interne kosten per domein van regelgeving blijkt dat de fiscale regelgeving een groot aandeel heeft in de gemiddelde interne kosten, uitgedrukt in percentage van de omzet. Opvallend is wel dat voor de zelfstandigen uit de landbouwsector de milieuregelgeving een groter aandeel heeft in de gemiddelde totale kosten dan in de overige sectoren.

Tabel 10 - Gemiddelde jaarlijkse interne uitgaven volgens activiteitensector en regelgeving
in absolute waarde en als % van de omzet

	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Gemiddelde interne kosten - in euro	3 249	1 516	1 713	1 759
Gemiddelde interne kosten - als % van de omzet	3,45%	3,30%	1,81%	2,50%
- Fiscaliteit	2,21%	3,10%	1,47%	2,12%
- Milieu	1,24%	0,21%	0,34%	0,38%

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

c. De externe kosten

Zoals reeds gezegd, geven de externe kosten een raming van de jaarlijkse uitgaven aan externe diensten die een zelfstandige inschakelt om aan zijn administratieve verplichtingen te kunnen voldoen. In tabel 11 worden de gemiddelde externe kosten weergegeven volgens de activiteitensector van de zelfstandigen en per regelgevingsdomein, zowel in absolute waarde als in percentage van de omzet. In absolute waarde en als percentage van de omzet dragen de zelfstandigen uit de landbouwsector de hoogste gemiddelde externe kosten. Wanneer dieper ingegaan wordt op de verdeling van de externe kosten per domein van regelgeving, blijkt dat de fiscale regelgeving het grootste aandeel heeft in de externe kosten, uitgedrukt in percentage van de omzet en dat geldt voor alle activiteitensectoren. De externe kosten als gevolg van de milieuregelgeving, in percentage van de omzet, zijn vrij hoog voor de zelfstandigen uit de landbouwsector.

Tabel 11 - Gemiddelde jaarlijkse externe uitgaven volgens activiteitensector en regelgeving
in absolute waarde en als % van de omzet

	Landbouw	Industrie	Bouw	Diensten
Gemiddelde externe kosten - in euro	2 732	1 044	1 330	1 113
Gemiddelde externe kosten - als % van de omzet	2,80%	2,75%	1,49%	1,82%
- Fiscaliteit	1,77%	2,40%	1,37%	1,68%
- Milieu	1,03%	0,34%	0,12%	0,14%

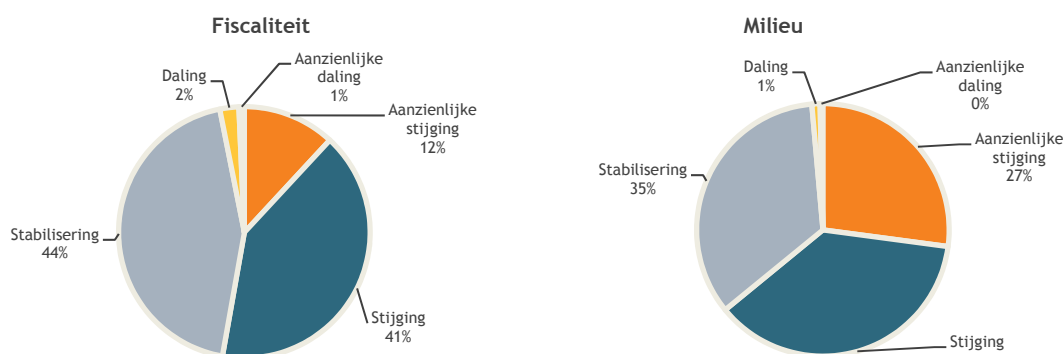
De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

d. Evolutie van de totale kosten van de administratieve lasten

De zelfstandigen werd in de enquête ook gevraagd naar hun mening over de evolutie van de administratieve lasten tijdens de voorbije twee jaar (2009 en 2010).

Aan de hand van figuur 14 kunnen we besluiten dat slechts weinig zelfstandigen vinden dat de administratieve lasten (aanzienlijk) gedaald zijn. Voor de fiscale regelgeving is amper 3% die mening toegedaan en wat het milieu betreft, gaat het om 1%. Een grote meerderheid (64%) meent dat de administratieve lasten als gevolg van de milieuregelgeving (sterk) gestegen zijn en 53% denkt zo over de fiscale lasten. Die cijfers zijn licht hoger dan wat opgetekend werd bij de ondernemingen voor dezelfde domeinen (respectievelijk 57% en 45%).

Figuur 14 Mening van de zelfstandigen over het verloop van de administratieve kosten tijdens de afgelopen twee jaar - volgens regelgevingsdomein

Tabel 12 toont dat de evolutie van de administratieve kosten gedurende de voorbije twee jaar verschilt van gewest tot gewest, vooral voor het domein van de milieuregelgeving.

Tabel 12 - Mening van de zelfstandigen over de evolutie van de administratieve lasten gedurende de voorbije twee jaar - per regelgeving en per gewest

	Milieu			Fiscaliteit		
	Brussel*	Vlaanderen	Wallonië	Brussel*	Vlaanderen	Wallonië
Aanzienlijk gestegen	11%	31%	20%	9%	14%	8%
Gestegen	44%	37%	36%	36%	41%	42%
Ongewijzigd	33%	31%	43%	45%	43%	45%
Gedaald	11%	1%	0%	0%	2%	5%
Aanzienlijk gedaald	0%	0%	1%	9%	1%	0%

Opmerking: er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid "geen antwoord" bij de berekening van deze percentages.

* Weinig betrouwbare cijfers gelet op het gering aantal antwoorden.

Op het vlak van milieu is het aantal zelfstandigen dat van mening is dat de administratieve lasten (aanzienlijk) zijn toegenomen in de loop van de voorbije twee jaar groter in het Vlaams Gewest (68%) dan in het Waals Gewest (56%).

De meningen over de evolutie van de fiscale administratieve lasten zijn in de drie gewesten iets minder uiteenlopend, maar globaal gezien is de mening van de Waalse zelfstandigen positiever. 46% van de Vlaamse zelfstandigen is van oordeel dat die lasten tijdens de voorbije twee jaar ongewijzigd gebleven of (sterk) gedaald zijn, tegenover 50% van de Waalse zelfstandigen.

4.2. De kwaliteit van de regelgeving

4.2.1. Omschrijving

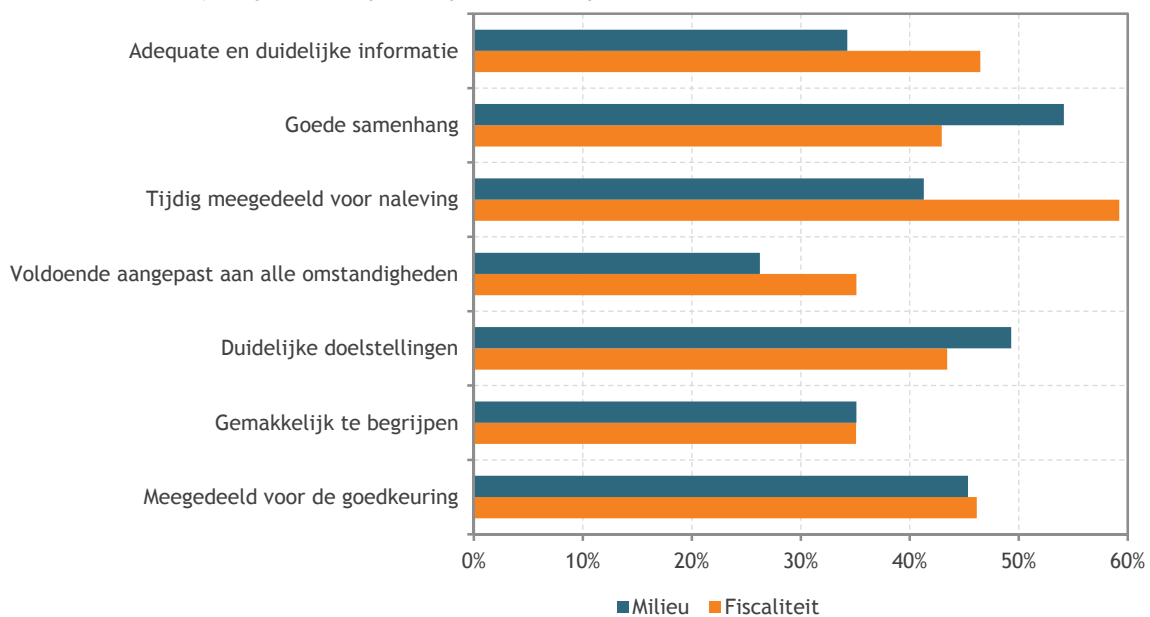
De kwaliteit van de regelgeving werd geëvalueerd op basis van dezelfde indicatoren als die voor de ondernemingen. De zelfstandigen moesten dus een keuze maken gaande van "volledig akkoord" tot "volkomen oneens" voor de volgende stellingen:

- De regelgevingen worden u meegedeeld voordat ze zijn goedgekeurd.
- Ze zijn gemakkelijk te begrijpen
- Hun doelstellingen zijn duidelijk.
- Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.
- Ze worden u tijdig genoeg meegedeeld opdat ze nageleefd kunnen worden.
- Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.
- Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.

4.2.2. De resultaten

Zoals blijkt uit figuur 15 lijken de zelfstandigen nogal verdeeld te zijn over de kwaliteit van de regelgeving naar gelang van het domein. Nochtans zijn ze veel positiever over de fiscaliteit dan de ondernemingen (de scores zijn hoger voor alle indicatoren) maar minder positief over het leefmilieu (met lagere scores voor 4 van de 7 stellingen).

Figuur 15 Kwaliteit van de regelgeving naargelang het domein
 % van de zelfstandigen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling

Opmerking: er werd geen rekening gehouden met de antwoordmogelijkheid 'geen mening' bij de berekening van de percentages.

Net als de ondernemingen zijn de zelfstandigen het meest positief over de bekendmaking van de regelgeving (tijdig meegedeeld en voordat ze is goedgekeurd). De mening dat de regelgeving tijdig wordt meegedeeld zodat ze nageleefd kan worden, komt meer naar voren voor de fiscaliteit dan voor het milieu. De enige stelling waarvoor de score hoger is voor de milieuregelgeving dan voor de fiscale regelgeving is die over de duidelijkheid van de doelstellingen.

Omgekeerd benadrukken de zelfstandigen, net zoals de ondernemingen, duidelijk het gebrek aan soepelheid van de regelgevingen, ongeacht het beschouwde domein.

Op sectoraal vlak zijn de zelfstandigen van de bouwsector het meest tevreden over de kwaliteit van de fiscale regelgeving. De zelfstandigen uit de landbouwsector en de dienstensector zijn de meest kritische en laten de laagste scores optekenen voor drie van de zeven stellingen betreffende de fiscaliteit. Voor de milieuregelgeving is de tevredenheid in alle sectoren vergelijkbaar, behalve voor de bouw, de meest kritische sector, met de slechtste score voor vijf van de zeven stellingen.

Op regionaal vlak geven de Brusselse zelfstandigen, voor het fiscaal domein, een betere evaluatie dan de zelfstandigen van de andere twee gewesten voor vijf van de zeven stellingen. Daartegenover staat dat de Waalse zelfstandigen het meest kritisch zijn, met de slechtste score voor vijf van de zeven stellingen. Voor de milieuregelgeving zijn de meningen veel meer verdeeld, waarbij elk gewest betere en minder goede scores laat optekenen voor de 7 stellingen. Globaal genomen zijn de Waalse zelfstandigen meer tevreden dan hun Vlaamse tegenhangers over het milieudomein.

4.3. De kwaliteit van de administratie

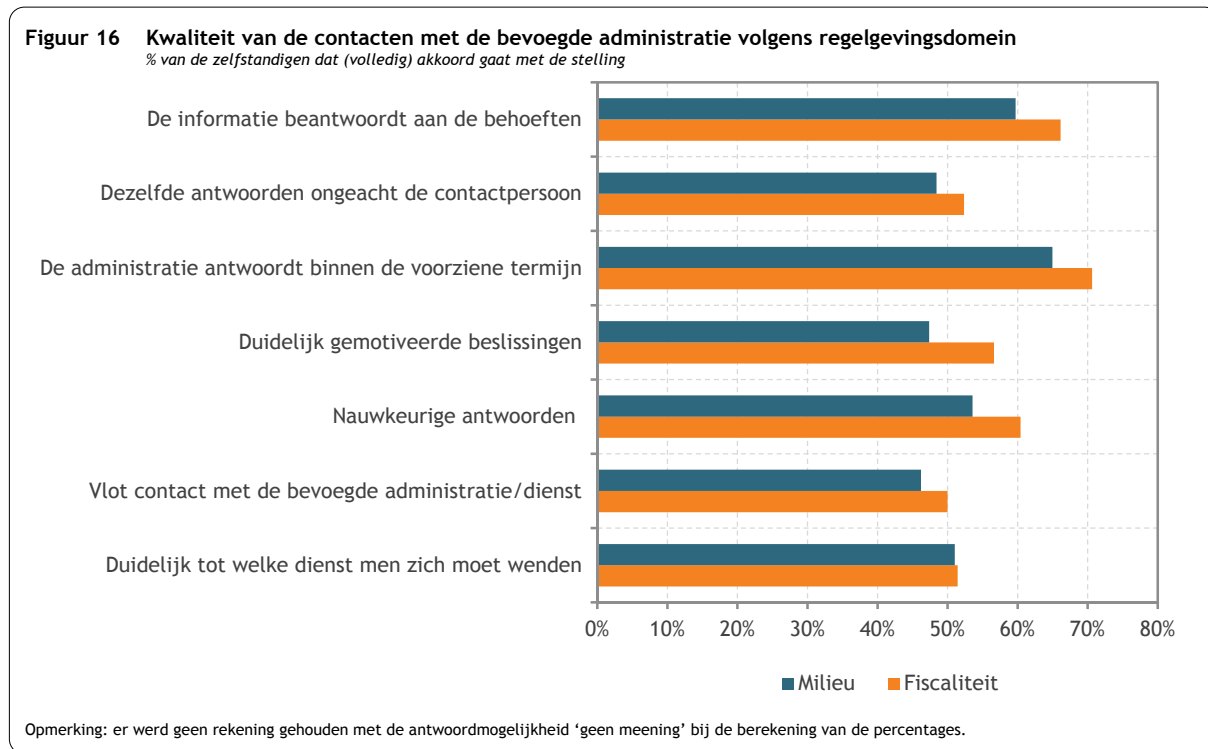
4.3.1. Omschrijving

Net zoals de ondernemingen werden ook de zelfstandigen gevraagd naar hun mening over de kwaliteit van het contact met de bevoegde administratie voor de fiscale en de milieuregelgeving. Concreet kunnen zij hun standpunt duidelijk maken door een vakje aan te kruisen gaande van 'volledig akkoord' tot 'volkomen oneens' voor de volgende stellingen:

- Het is gemakkelijk te weten tot welke dienst men zich moet wenden.
- Het is gemakkelijk om in contact te treden met de bevoegde dienst.
- De administratie geeft nauwkeurige antwoorden.
- De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.
- De administratie antwoordt binnen een redelijke termijn.
- De antwoorden zijn steeds dezelfde, ongeacht de contactpersoon.
- De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.

4.3.2. De resultaten

Figuur 16 toont dat de zelfstandigen, net zoals de ondernemingen, meer tevreden zijn over de kwaliteit van de contacten met de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving op zich. Over de fiscale regelgeving zijn de zelfstandigen iets meer positief dan de ondernemingen.

Ongeacht het voorstel, hebben de zelfstandigen een gunstiger oordeel over de fiscale regelgeving dan over de milieuregelgeving. Ongeacht het regelgevingsdomein zijn de zelfstandigen het meest tevreden over het respecteren van de voorziene termijn en het feit dat de informatie beantwoordt aan de behoeften. Daar tegenover worden de slechtste scores opgetekend voor een vlot contact met de bevoegde dienst. Duidelijkheid over de dienst waartoe men zich moet wenden komt hierna voor de fiscale regelgeving, terwijl de duidelijkheid over de beslissingen een probleem vormt binnen de milieuregelgeving.

Uit de analyse van de resultaten per activiteitensector blijkt dat op het niveau van fiscaliteit, de zelfstandigen van de industrie het meest tevreden zijn over hun relatie met de administratie en de beste scores geven voor vier van de zeven stellingen. Omgekeerd zijn de zelfstandigen uit de landbouwsector het meest kritisch, met de minst goede score voor vier van de zeven stellingen. De zelfstandigen uit de industrie zijn het meest tevreden over het contact met de milieuadministratie, terwijl die uit de bouwsector het minst tevreden zijn en de laagste scores laten optekenen voor alle stellingen.

Uit de analyse van de resultaten per gewest blijkt dat de mening van de Vlaamse en Waalse zelfstandigen veel gelijkenissen vertoont.

4.4. Besluit

Uit de enquête blijkt dat de administratieve lasten die wegen op de Belgische zelfstandigen in 2010 oplopen tot 1,28 miljard euro of 0,36% van het bbp. Het grootste deel daarvan is voor rekening van de zelfstandigen uit de dienstensector. De fiscale regelgeving genereert het grootste deel van de totale administratieve kosten, ongeacht de activiteitensector en het gewest. De Vlaamse zelfstandigen stellen dat ze de hoogste gemiddelde kosten hebben, gevolgd door de Waalse en ten slotte de Brusselse zelfstandigen. Als we de gemiddelde kosten in absolute waarde bekijken (in duizend euro) en in procent van de omzet, hebben de zelfstandigen uit de landbouwsector de hoogste gemiddelde kosten. De zelfstandigen uit de industrie hebben de laagste gemiddelde kosten in absolute waarde en de zelfstandigen uit de bouwsector hebben de laagste gemiddelde kosten in procent van de omzet.

Ongeacht de activiteitensector, het gewest en het regelgevingsdomein, vindt de grote meerderheid van de zelfstandigen dat de administratieve lasten de voorbije twee jaar (fors) gestegen zijn. Er zijn echter duidelijk meer zelfstandigen die vinden dat dit het geval is voor de milieuregelgeving dan voor de fiscale regelgeving. Bovendien is het gevoel dat de administratieve lasten in die beide domeinen gestegen zijn iets sterker aanwezig bij de zelfstandigen dan bij de ondernemingen.

De zelfstandigen lijken algemeen meer tevreden over de contacten met de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving op zich, zoals ook het geval was voor de ondernemingen. De zelfstandigen zijn vrij tevreden over de openbaarheid van de regelgevingen, maar ze benadrukken het gebrek aan flexibiliteit van zowel de fiscale als de milieuregelgeving.

Over de contacten met de fiscale administratie zijn de zelfstandigen iets meer tevreden dan de ondernemingen. De zelfstandigen zijn bijzonder tevreden over het feit dat de antwoorden binnen de voorziene termijn worden verstrekt en dat ze beantwoorden aan de behoeften. De voornaamste kritiek slaat op het feit dat de bevoegde diensten niet altijd gemakkelijk te contacteren zijn. Globaal gezien zijn de zelfstandigen iets meer tevreden over het fiscaal domein dan over het milieudomein. Tot slot zijn de zelfstandigen uit de industrie het meest tevreden over hun contacten met de administratie in het algemeen, terwijl de zelfstandigen uit de landbouwsector het meest kritisch zijn over het fiscaal domein en de zelfstandigen uit de bouwsector over het milieudomein.

5. Vergelijking van de resultaten uit de enquêtes van 2000, 2002, 2004, 2006, 2008 en 2010

In dit deel wordt de vergelijking gemaakt van de resultaten uit de zes voorgaande enquêtes van het Federaal Planbureau voor de jaren 2000, 2002, 2004, 2006, 2008 en 2010¹⁵. Door de grootte van de betrouwbaarheidsintervallen moeten de cijfers en de trends in de evolutie van de totale kosten van de administratieve lasten voorzichtig geïnterpreteerd worden.

Na een korte inleiding wordt er een onderdeel gewijd aan de vergelijking van de resultaten voor de ondernemingen. In een tweede onderdeel wordt die vergelijking gemaakt voor de zelfstandigen.

5.1. Inleiding

De enquête van 2011 is identiek aan de voorgaande enquêtes, met uitzondering van het kwalitatieve luik, dat in de loop der tijd werd aangepast aan de meest recente en lopende projecten ter bevordering van de administratieve vereenvoudiging. Enkel de vragen over hoe ondernemingen en zelfstandigen de evolutie van de administratieve lasten ervaren en over de kwaliteit van de regelgeving en van de contacten met hun bevoegde administraties komen in de zes enquêtes aan bod en kunnen aan een vergelijking onderworpen worden.

De techniek is voor de zes enquêtes gelijk gebleven: een vragenlijst wordt via de post verstuurd naar de ondernemingen en zelfstandigen uit de steekproef, geselecteerd door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie. Antwoorden kan per post met de bijgevoegde, voorgefrankeerde briefomslag of elektronisch via de website (www.enquetes.be) die het Federaal Planbureau speciaal hiervoor ontwikkeld heeft. De website is enkel toegankelijk met een identificatie (login) en een paswoord die op de papieren versie van de enquête terug te vinden zijn.

Tabel 13 geeft een overzicht van het responspercentage van de zes uitgevoerde enquêtes. Voor de laatste bevraging is de respons iets kleiner dan voor de voorgaande, vooral voor de ondernemingen. De tabel toont eveneens een duidelijke toename van het percentage ondernemingen en zelfstandigen dat gebruik maakt van het internet sinds de eerste enquête voor het jaar 2000.

Tabel 13 - % van ondernemingen en zelfstandigen uit de steekproef dat de enquête beantwoord heeft

	2000	2002	2004	2006	2008	2010
Ondernemingen	15,3%	23,3%	19,4%	17,0%	20,0%	17,8%
- elektronisch	17,0%	24,0%	44,0%	40,2%	60,2%	60,6%
Zelfstandigen	7,5%	16,6%	12,3%	10,4%	10,6%	10,5%
- elektronisch	15,0%	13,0%	31,0%	21,7%	44,2%	37,6%

De administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen zijn voor de zes enquêtes volgens dezelfde methode berekend. De gemiddelde kosten per stratum zijn eerst geëxtrapo-

¹⁵ De resultaten van de verschillende enquêtes werden gepubliceerd in de vorm van Planning Papers die gratis gedownload kunnen worden op de site van het Federaal Planbureau (www.plan.be).

leerd over de huidige populatie en de uitkomsten daarvan zijn opgeteld om tot de totale kosten van de administratieve lasten te komen. Tussen 2008 en 2010 is de populatie van de ondernemingen gestegen met 5,2%, terwijl die van de zelfstandigen vrijwel constant is gebleven, zoals blijkt uit tabel 14. Een onderzoek naar de gevoeligheid van de resultaten is uitgevoerd door de gemiddelde kosten van de enquête 2010 te extrapoleren naar de populatie van 2008. Dat onderzoek staat vermeld in bijlage 3.

Tabel 14 - Populatie van de ondernemingen en zelfstandigen

	2000	2002	2004	2006	2008	2010
Ondernemingen	205 476	203 170	199 008	203 795	202 323	212 921
Zelfstandigen	459 744	403 578	442 368	410 366	403 519	403 703

Bron: Ramingen gemaakt door de Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie ten behoeve van de enquête over de administratieve lasten.

5.2. Vergelijking van de resultaten: de ondernemingen

5.2.1. De kosten van de administratieve verplichtingen

Uit figuur 17 blijkt dat de kosten (in miljard euro) van de administratieve verplichtingen die op de ondernemingen wegen, na een daling met 29% tussen 2006 en 2008, met 11% gestegen zijn tussen 2008 en 2010. Tussen 2000 en 2010 zijn de administratieve lasten in absolute waarde afgenomen met 19%. Sinds de daling in 2006, zijn de extreme waarden van het 90%-betrouwbaarheidsinterval van die raming fors ingekrompen, wat wijst op een duidelijke verbetering van de statistische betrouwbaarheid van de raming.

Het relatieve belang van die administratieve lasten, berekend in procent van het nominaal bbp van het overeenkomstige jaar, is toegenomen met 0,10 procentpunt tussen 2008 en 2010. Sinds 2000 is dat relatieve belang gedaald van 2,55% van het bbp tot 1,43% van het bbp, of een daling van 1,12 procentpunt.

Tussen 2008 en 2010 kan de stijging van de totale administratieve lasten verklaard worden door de toename van de twee soorten kosten waarmee in de enquête rekening wordt gehouden, maar het zijn de interne kosten die het sterkst stijgen, zoals blijkt uit tabel 15.

Tabel 15 - Vergelijking van de totale kosten van de administratieve verplichtingen

	2000	2002	2004	2006	2008	2010
Totale kosten in miljard euro	6,28	6,31	4,91	6,46	4,58	5,07
Totale kosten in % van het bbp	2,55	2,41	1,73	2,05	1,33	1,43
- Interne kosten in miljard euro	3,36	4,33	2,70	4,11	2,36	2,71
- Externe kosten in miljard euro	2,92	1,98	2,21	2,35	2,22	2,36

De administratieve lasten die wegen op kleine ondernemingen vormen nog steeds het grootste deel van de totale kosten van de administratieve verplichtingen, maar minder uitgesproken dan bij de bevraging van 2000, zoals blijkt uit tabel 16. Het aandeel van de totale kosten van de administratieve lasten bij de middelgrote ondernemingen kent een stijging ten opzichte van de voorgaande enquête alsook ten opzichte van de enquête van 2000. De grote ondernemingen, daarentegen, zien hun aandeel in de totale kosten van de administratieve lasten dalen ten opzichte van de bevraging van 2008.

Tabel 16 - Verdeling van de totale kosten van de administratieve lasten volgens de ondernemingsgrootte - Vergelijking in %

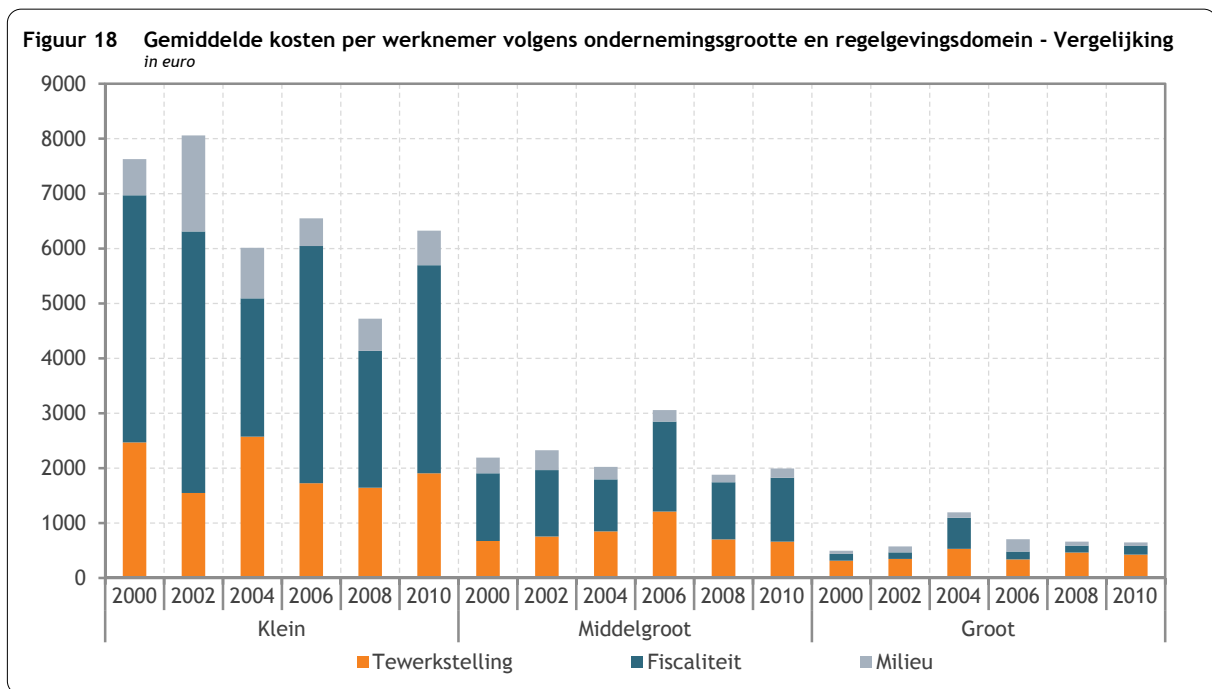
	2000	2002	2004	2006	2008	2010
Klein	69,3	53,4	47,0	56,2	48,8	50,7
Middelgroot	26,6	32,8	43,0	39,4	38,0	39,6
Groot	4,2	13,9	10,0	4,5	13,1	9,7

Hoewel de administratieve lasten met betrekking tot de drie bestudeerde domeinen in absolute termen stijgen tussen 2008 en 2010, evolueert de verdeling van de totale kosten over de drie domeinen niet op dezelfde manier, zoals blijkt uit tabel 17. Het aandeel van de totale kosten van de aan de tewerkstelling gekoppelde administratieve lasten blijft vrijwel constant en dat van de administratieve lasten als gevolg van de fiscale regelgeving blijft dalen, na de forse stijging bij de enquête van 2006. Het aandeel van de administratieve lasten in verband met de milieuwetgeving neemt duidelijk toe, na vrijwel constant te zijn gebleven tussen 2006 en 2008.

Tabel 17 - Verdeling van de totale kosten van de administratieve lasten volgens regelgevingsdomein - Vergelijking in %

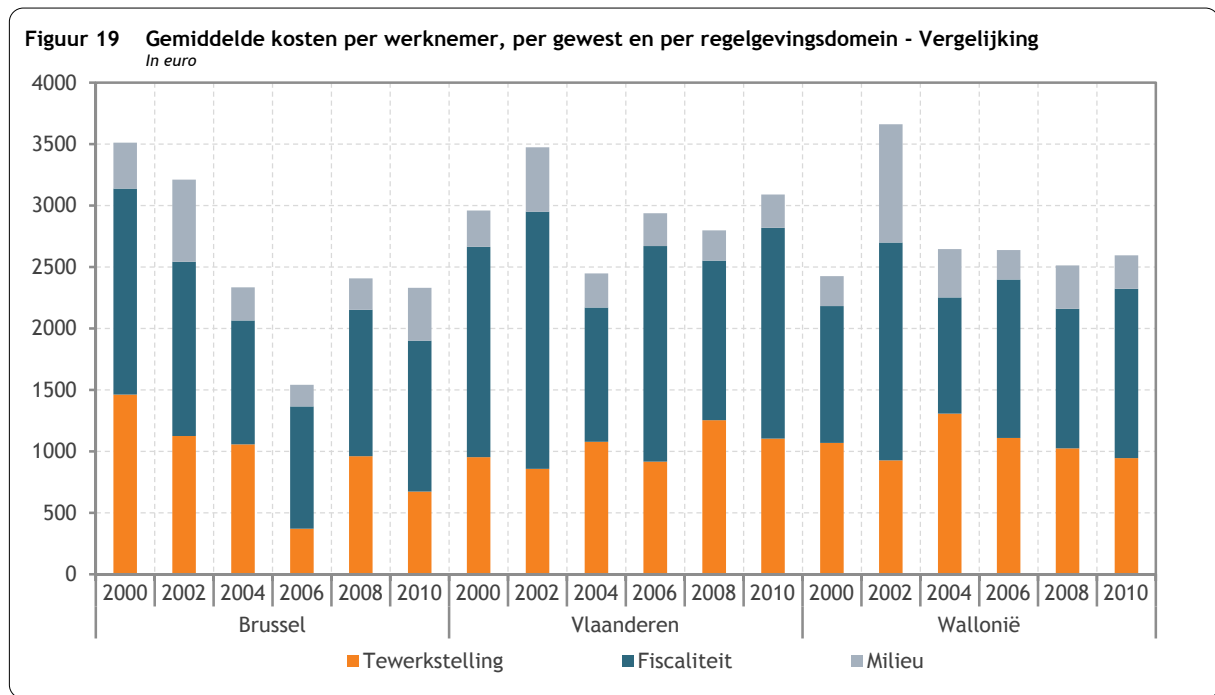
	2000	2002	2004	2006	2008	2010
Tewerkstelling	38,0	37,8	42,7	29,1	37,8	37,4
Fiscaliteit	51,2	43,6	46,2	63,7	54,5	53,3
Milieu	10,8	18,7	11,1	7,2	7,7	9,3

Uit de vergelijking van de gemiddelde kosten per werknemer volgens ondernemingsgrootte (zie figuur 18) blijkt dat de kosten per werknemer voor de kleine en middelgrote ondernemingen toenemen. Die stijging is echter vooral merkbaar bij de kleine ondernemingen (+34%) als gevolg van de forse toename van de gemiddelde kosten per werknemer van de fiscale administratieve lasten. Aan de andere kant tekenen de grote ondernemingen tussen 2008 en 2010 een daling op van 2% van de gemiddelde kosten per werknemer door een afname van de gemiddelde kosten per werknemer die verband houden met de regelgeving inzake werkgelegenheid en milieu.

De gemiddelde kosten van de administratieve verplichtingen, uitgedrukt in procent van de omzet, stegen voor elke ondernemingsgrootte tussen 2008 en 2010. In 2010 vertegenwoordigden de kosten van de administratieve lasten 3,6% van de omzet van de kleine ondernemingen, 1,7% van de omzet van de middelgrote bedrijven en 0,6% van de omzet van de grote ondernemingen. In 2008 bedroegen die percentages respectievelijk 3,5%, 0,9% en 0,3%, tegenover 3,9%, 1,2% en 0,6% in 2006 en 4,7%, 2,6% en 1,3% in 2004.

Op gewestelijk niveau zijn de gemiddelde kosten per werknemer tussen 2008 en 2010 aanzienlijk gestegen in Vlaanderen (+10%) en meer gematigd in Wallonië (+3), voornamelijk door de toename van het administratief gewicht van de fiscale regelgeving. In Brussel daalden de gemiddelde kosten per werknemer echter (3%), wat uitsluitend toe te schrijven is aan de vermindering van de administratieve kosten verbonden aan de tewerkstellingsregelgeving. Net zoals bij de voorgaande enquête, zijn de gemiddelde kosten per werknemer het hoogst in Vlaanderen en het laagst in Brussel.

De algemene indruk van de ondernemingen over de evolutie van de administratieve lasten over de laatste twee jaar is aanzienlijk veranderd van de ene enquête op de andere. De meerderheid van de ondernemingen heeft nog steeds het gevoel dat de administratieve lasten (sterk) gestegen zijn, maar die indruk is echter veel minder uitgesproken in 2010 dan in 2008, en vooral ten opzichte van 2000, bij de eerste enquête. Terwijl in 2000 81% van de ondernemingen een (gevoelige) stijging van de lasten inzake fiscale regelgeving ervoer, deelde slechts 67% van hen die mening in 2008 en slechts 45% in 2010. Dezelfde evolutie is zichtbaar op het vlak van tewerkstelling: 77% van de ondernemingen meende dat de administratieve lasten in dat domein (gevoelig) gestegen waren in 2000, terwijl in 2008 slechts 75% die mening was toegedaan en amper 52% in 2010. De algemene opvatting over de administratieve lasten inzake milieu blijft het meest negatief, maar is sterk verbeterd sinds 2008 en ook ten opzichte van 2002. In 2002 meende nog 62% van de ondernemingen dat de administratieve lasten inzake milieu (sterk) waren gestegen. In 2004 bedroeg dat percentage respectievelijk 78%, in 2008 was dat 80% en in 2010 nog maar 57%.

Het gevoel dat de administratieve lasten voor de tewerkstelling toenemen is in alle drie de gewesten minder sterk dan bij de vorige enquête, maar vooral in Brussel is dat het geval. Op het vlak van fiscaliteit en milieu zijn de meningen van de drie gewesten vergelijkbaar, terwijl in 2006 Wallonië veel meer dan Vlaanderen het gevoel had dat de fiscale lasten waren toegenomen. Voor de milieulasten was dat gevoel veel minder uitgesproken voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in vergelijking met Vlaanderen en vooral Wallonië.

5.2.2. De kwaliteit van de administratieve verplichtingen

In 2010 zijn de ondernemingen, net als in de vorige enquêtes, meer tevreden over de kwaliteit van hun contacten met de administraties dan over de kwaliteit van de regelgevingen zelf, ongeacht het domein van regelgeving. Bekeken over de zes enquêtes, komen de beste scores terug voor dezelfde stellingen.

Tabel 18 geeft een vergelijking van de percentages ondernemingen die (volledig) akkoord gaan met de verschillende stellingen over de verschillende aspecten van de kwaliteit van de regelgeving, zowel voor de drie onderzochte domeinen als voor de zes uitgevoerde enquêtes.

De stellingen waar de ondernemingen het meest mee akkoord gaan, betreffen vooral de bekendmaking van de reglementeringen (ze worden tijdig meegedeeld en voordat ze zijn goedgekeurd). Hun voorname kritiek betreft het gebrek aan flexibiliteit van de regelgevingen om zich aan alle situaties aan te passen en hun gebrek aan onderlinge samenhang.

Tabel 18 - De kwaliteit van de regelgeving per domein
in % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling - Vergelijking

	Tewerkstelling					Fiscaliteit					Milieu							
	00	02	04	06	08	10	00	02	04	06	08	10	00	02	04	06	08	10
Meegedeeld vóór de goedkeuring	43	49	49	41	42	49	47	41	54	49	42	37	53	39	54	44	41	45
Gemakkelijk te begrijpen	26	23	25	30	32	33	18	25	26	30	30	24	32	25	23	37	33	32
Duidelijke doelstellingen	30	33	33	40	43	38	34	37	36	42	35	28	50	38	37	52	50	51
Aangepast aan alle omstandigheden	14	22	18	30	27	31	14	16	28	27	26	22	16	12	14	35	34	31
Tijdig meegedeeld voor naleving	38	43	43	51	55	59	47	49	49	55	53	49	47	41	50	56	57	50
Goede onderlinge samenhang	23	28	27	28	29	32	19	19	22	26	25	32	30	27	30	39	43	37
Adequate en duidelijke info	23	26	30	35	32	32	24	33	32	38	34	37	29	35	28	41	40	35

Wat de domeinen van regelgeving betreft, is de verbeterde indruk die de ondernemingen hebben over de kwaliteit van de regelgeving vooral merkbaar voor de werkgelegenheid, die van 2006 tot 2008 voor vijf van de zeven stellingen hogere scores behaalt dan bij de vorige enquête en die verbetering heeft zich tussen 2008 en 2010 doorgezet voor zes van zeven stellingen. De scores dalen echter voor alle stellingen op het vlak van de fiscaliteit tussen 2006 en 2008, en die trend zet zich door voor vijf van die stellingen van 2008 tot 2010. Hetzelfde geldt voor milieu, met dalende scores voor vijf van de zeven stellingen voor de twee recentste enquêtes.

Tabel 19 - De kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie per regelgevingsdomein in % van de ondernemingen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling - Vergelijking

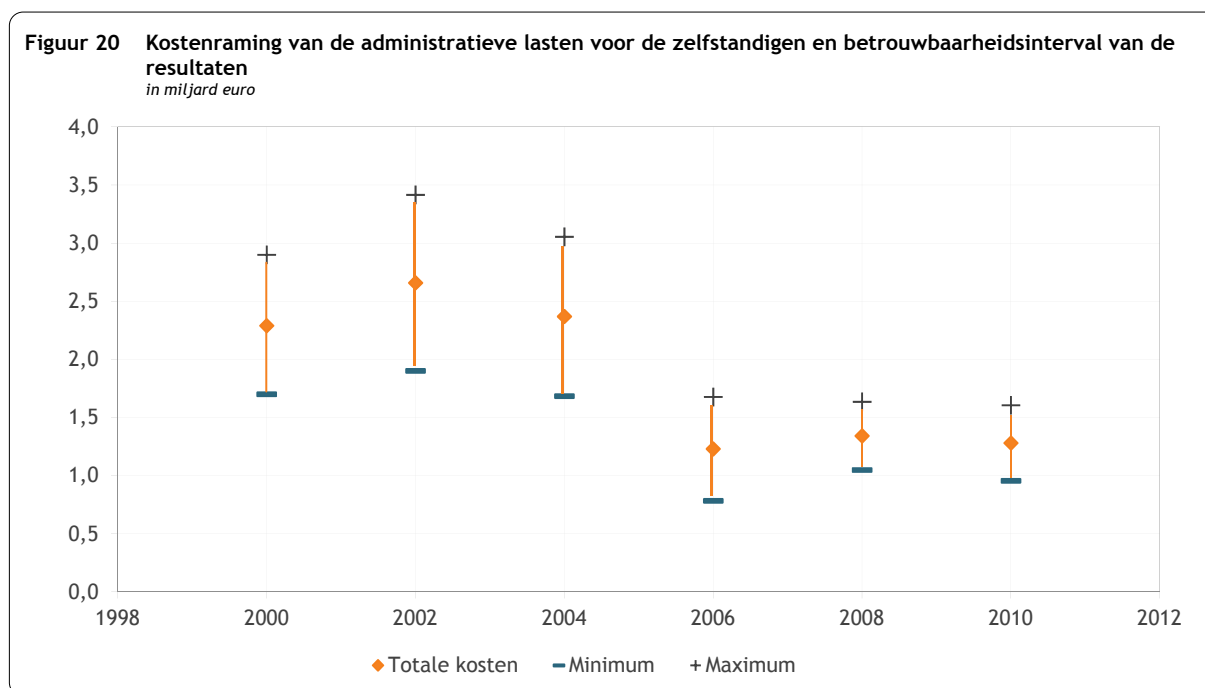
	Tewerkstelling						Fiscaliteit						Milieu					
	00	02	04	06	08	10	00	02	04	06	08	10	00	02	04	06	08	10
Duidelijk tot welke dienst men zich moet wenden	32	35	36	44	40	44	46	51	43	52	49	55	46	42	45	50	57	44
Vlotte contacten met de bevoegde dienst	31	38	37	37	36	44	47	39	39	43	39	39	52	48	43	58	61	51
Nauwkeurige antwoorden	51	43	52	52	55	57	36	47	57	56	56	52	45	41	45	57	61	59
Duidelijk gemotiveerde beslissingen	37	41	42	48	48	47	35	41	44	48	49	53	43	39	39	52	56	51
Antwoord binnen de vooropgestelde termijn	54	55	59	67	55	64	49	56	68	69	68	65	52	50	57	67	72	61
Dezelfde antwoorden ongeacht de contactpersoon	33	36	28	48	45	53	29	31	33	44	44	47	39	31	38	51	54	46
De informatie voldoet aan de behoeften	55	50	56	72	65	67	51	58	62	66	68	64	57	50	55	64	69	70

In 2010 zijn de stellingen met de beste score (tabel 19) over het algemeen dezelfde als bij de vorige enquêtes. Dat is het geval voor het antwoord binnen de vooropgestelde termijn, dat voor tewerkstellingsregelgeving een zeer hoge score behaalt, maar voor twee andere domeinen minder goed scoort, en voor de mate waarin de informatie beantwoordt aan de behoeften, die voor de tewerkstellings- en milieuregelgeving een hogere score behaalt. Inzake fiscaliteit, daarentegen, blijft het vlotte contact met de bevoegde dienst problematisch (39% in 2010, net zoals in 2008). Dat is meteen ook de stelling met de zwakste score voor het tewerkstellingsdomein, hoewel die score verbetert (44% in 2010 tegenover 36% in 2008). De verbetering is vooral zichtbaar voor de tewerkstellingsregelgeving, die, ten opzichte van de resultaten van de vorige enquête, voor zes van de zeven stellingen een hogere score behaalt. Milieu blijft het regelgevingsdomein met de hoogste tevredenheidsscores ondanks een daling van de scores voor zes van de zeven stellingen ten opzichte van de vorige enquête.

5.3. Vergelijking van de resultaten: de zelfstandigen

5.3.1. De kosten van de administratieve verplichtingen

Figuur 20 toont de evolutie van de administratieve kosten voor zelfstandigen over de periode 2000-2010. Na een sterke stijging met 16% tussen 2000 en 2002, zijn de totale kosten nadien gedaald met 11% tussen 2002 en 2004 en met 48% tussen 2004 en 2006, om vervolgens opnieuw te stijgen met 9% tussen 2006 en 2008 en ten slotte met 5% te dalen tussen 2008 en 2010. Over het geheel genomen namen de totale administratieve lasten voor zelfstandigen over de periode 2000-2010 af met 44%. De extreme waarden van het 90%-betrouwbaarheidsinterval zijn vanaf 2002 van de ene enquête op de andere ook voortdurend gedaald, wat wijst op een grotere statistische betrouwbaarheid van de raming.

De daling van de totale administratieve lasten voor zelfstandigen, uitgedrukt in procent van het nominale bbp van het beschouwde jaar, is iets meer uitgesproken dan de daling in absolute waarde: tussen 2008 en 2010 nam het relatieve gewicht van de administratieve lasten voor zelfstandigen af met 7% of 0,03 procentpunt. In absolute waarde dalen zowel de interne als de externe kosten, maar die vermindering is proportioneel veel groter voor de externe kosten.

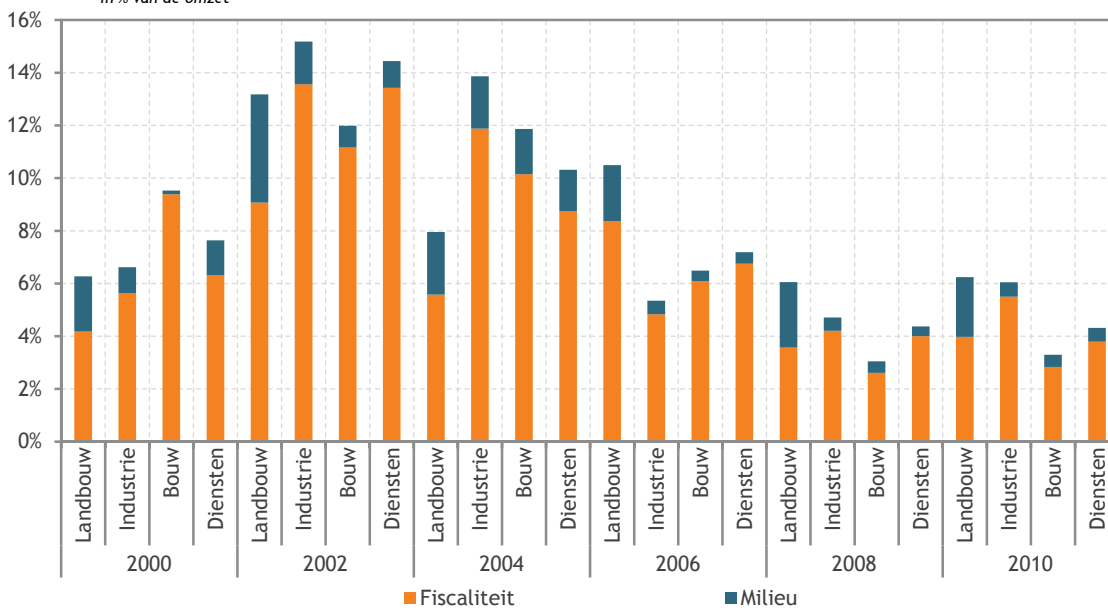
Tabel 20 - Totale kosten van de administratieve verplichtingen - Vergelijking

	2000	2002	2004	2006	2008	2010
Totale kosten in miljard euro	2,29	2,66	2,37	1,23	1,34	1,28
Totale kosten in % van het bbp	0,93	1,02	0,84	0,39	0,39	0,36
- Interne kosten in miljard euro	1,46	1,82	1,39	0,78	0,78	0,76
- Externe kosten in miljard euro	0,83	0,84	0,98	0,45	0,56	0,52

De totale kosten zijn de som van de kosten voor twee regelgevingsdomeinen: de fiscaliteit en het milieu. Ondanks de dalende kosten van de administratieve lasten in absolute waarde voor elk van die regelgevingen, is het aandeel van de administratieve lasten dat door de fiscale regelgeving wordt gegenereerd, toegenomen tussen 2008 en 2010. In 2010 bedroeg het aandeel van de milieuregelgeving 16% van de totale kosten en dat van de fiscale regelgeving 84%, tegenover respectievelijk 19% en 81% in 2008. In absolute waarde kan de daling van de totale kosten tussen 2008 en 2010 voor 77% verklaard worden door de dalende administratieve lasten op het vlak van milieu.

De gemiddelde kosten van de administratieve lasten, uitgedrukt als percentage van de omzet, kende een daling in de dienstensector die uitsluitend toegeschreven wordt aan een vermindering van de kosten, uitgedrukt in procent van omzet, van de fiscale administratieve lasten (zie figuur 21). Voor de overige activiteitensectoren stegen die kosten. Ondanks die evolutie bleven de gemiddelde kosten, uitgedrukt in procent van de omzet, voor alle activiteitensectoren in 2010 lager dan in 2000.

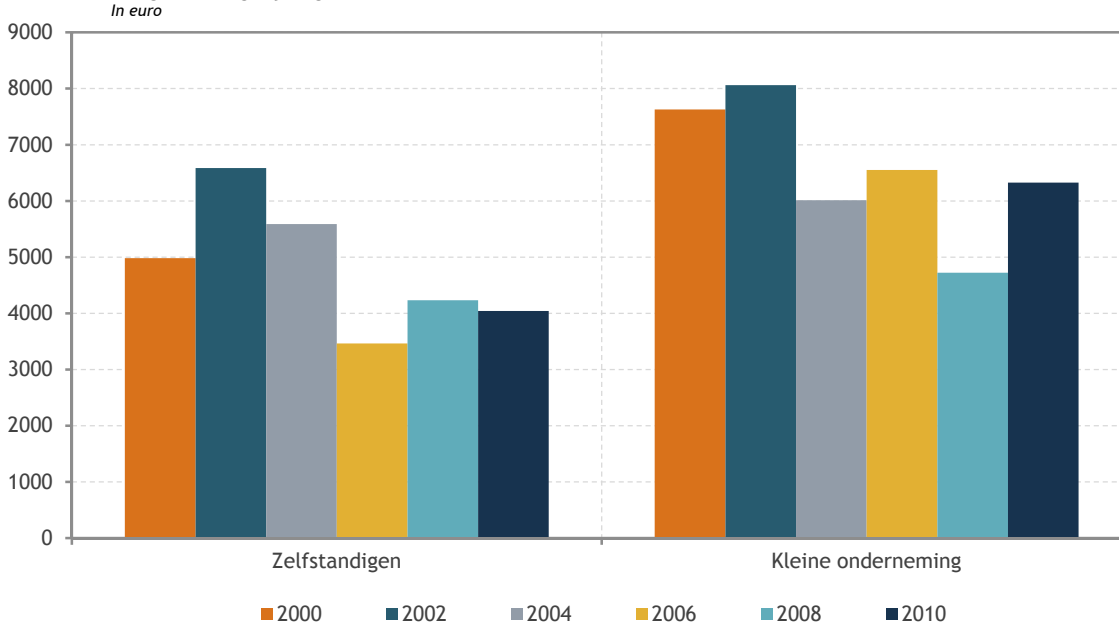
Figuur 21 Evolutie van de gemiddelde kosten - volgens sector en regelgevingsdomein
in % van de omzet

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

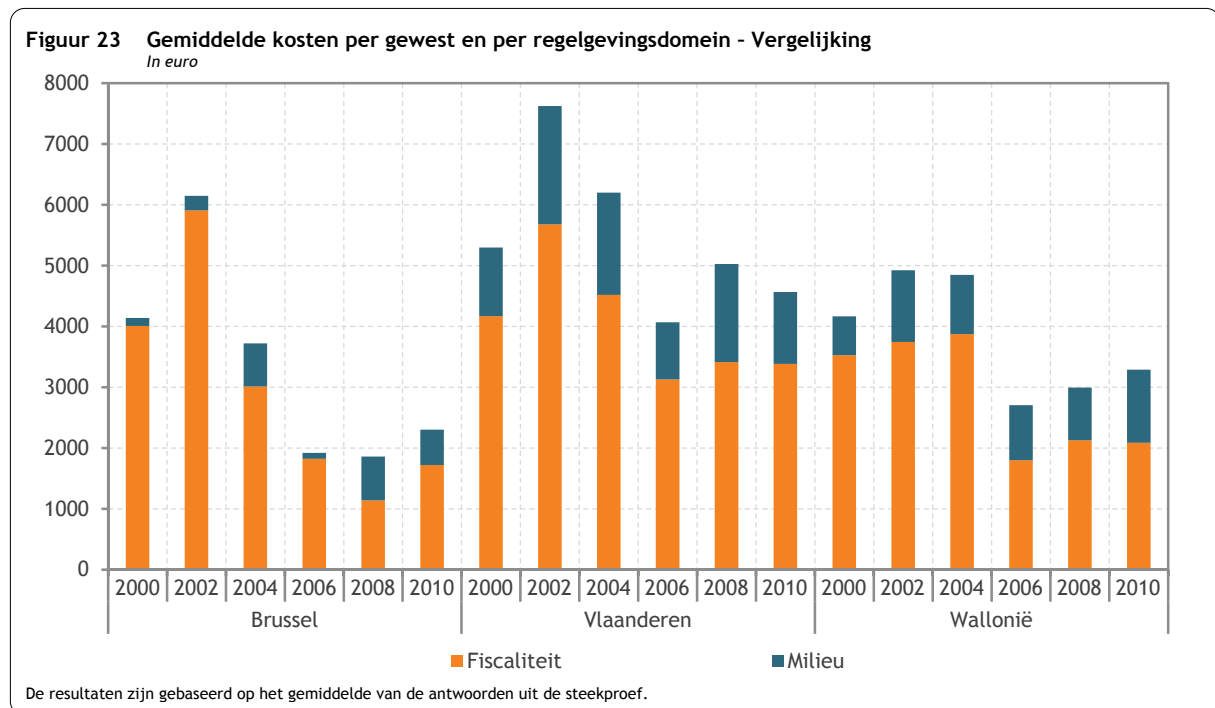
Figuur 22 toont de evolutie van de gemiddelde kosten voor de zelfstandigen en de gemiddelde kosten per werknemer in de kleine ondernemingen. Het verschil tussen die kosten, dat in 2008 was gedaald, werd opnieuw groter in 2010. De gemiddelde kosten voor de zelfstandigen nemen af, terwijl de gemiddelde kosten per werknemer stijgen in de kleine ondernemingen.

Figuur 22 Gemiddelde kosten voor de zelfstandigen en gemiddelde kosten per werknemer in de kleine ondernemingen - Vergelijking
In euro

De resultaten zijn gebaseerd op het gemiddelde van de antwoorden uit de steekproef.

Zoals blijkt uit figuur 23, is de algemene dalende trend van de gemiddelde kosten van de administratieve lasten op regionaal vlak uitsluitend merkbaar voor de Vlaamse zelfstandigen (-9% ten opzichte van 2008). Voor de Waalse zelfstandigen en vooral voor de Brusselse zelfstandigen stijgen de gemiddelde kosten van de administratieve lasten met respectievelijk 10% en 24%. Net zoals bij de vorige bevragingen kennen de Vlaamse zelfstandigen de hoogste gemiddelde kosten en de Brusselse zelfstandigen de laagste.

De mening van de zelfstandigen over de evolutie van de administratieve lasten over de voorbije twee jaar is dezelfde als bij de ondernemingen: net als het merendeel van de ondernemingen meent een meerderheid van de zelfstandigen dat de administratieve lasten (sterk) gestegen zijn in de loop van de voorbije twee jaar. De laatste enquête bevestigt evenwel de neerwaartse trend van de percentages die sinds 2006 wordt waargenomen: in 2010 vindt 53% dat de fiscale lasten (sterk) gestegen zijn tegenover 67% in 2008 en 70% in 2006. Die dalende percentages zijn nog duidelijker voor de milieuregelgeving met 64% van de zelfstandigen die menen dat de administratieve lasten inzake milieu (sterk) gestegen zijn tegenover 81% in 2006 en 85% in 2004.

Op gewestelijk niveau komt die dalende trend nog sterker tot uiting in Wallonië in vergelijking met Vlaanderen. Het gevoel van een (aanzienlijke) toename van de fiscale lasten in 2010 daalt in Wallonië tot 50% (66% in 2008) en tot 56% in Vlaanderen (68% in 2008). Voor de milieuregelgeving daalt die score tot 56% voor Vlaanderen en 68% voor Wallonië, tegenover 82% in beide gewesten in 2008.

5.3.2. De kwaliteit van de administratieve verplichtingen

Bekeken over de zes enquêtes, zijn de zelfstandigen, net zoals de ondernemingen, meer tevreden over de kwaliteit van hun contacten met de administratie dan over de kwaliteit van de regelgeving op zich. In het algemeen is de tevredenheidsgraad bij de zelfstandigen in 2010 hoger ten opzichte van 2008 voor de fiscale regelgeving, met betere scores voor zes van de zeven stellingen, maar lager voor het milieudomein met dalende scores voor vijf van de zeven stellingen.

Tabel 21 - De kwaliteit van de regelgeving per domein
in % van de zelfstandigen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling - Vergelijking

	Fiscaliteit						Milieu					
	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2000	2002	2004	2006	2008	2010
Meegedeeld vóór de goedkeuring	39	41	40	35	45	46	51	39	48	49	42	45
Gemakkelijk te begrijpen	22	27	25	27	30	35	33	28	31	32	36	35
Duidelijke doelstellingen	28	39	34	35	39	43	44	39	40	39	50	49
Aangepast aan alle omstandigheden	23	31	33	23	30	35	24	20	27	24	28	26
Tijdig meegedeeld voor naleving	57	49	45	52	60	59	54	42	40	45	52	41
Goede onderlinge samenhang	29	33	34	30	35	43	32	27	34	30	33	54
Adequate en duidelijke info	34	36	35	35	40	46	40	33	33	39	38	34

Bekeken over de zes enquêtes en voor de twee bestudeerde domeinen van regelgeving, blijken de zelfstandigen het meest tevreden te zijn over het feit dat ze op tijd op de hoogte gebracht worden van de regelgevingen zodat ze vlot nageleefd kunnen worden. Dat geldt niet voor 2004, 2006 en 2008 voor de milieuregelgeving, waar de hoogste score verkregen wordt voor de stelling 'ter kennis gegeven vóór de goedkeuring'. Samengevat, de bekendmaking van de regelgeving blijft dus, bekeken over de enquêtes, de belangrijkste bron van tevredenheid voor de zelfstandigen.

Inzake fiscaliteit heeft de belangrijkste kritiek van de zelfstandigen in 2010, net zoals in de 5 vorige enquêtes, betrekking op de moeilijkheidsgraad van de regelgeving en het gebrek aan flexibiliteit van de regelgeving om zich aan te passen aan alle situaties. Op het vlak van de milieuregelgeving zijn de zelfstandigen ook ontevreden over het gebrek aan flexibiliteit van de regelgeving die in de zes enquêtes de laagste score behaalt.

Wat de contacten met de administratie betreft, verschilt de mening van de zelfstandigen naargelang van het domein van regelgeving. Tussen 2006 en 2008, gaat de tevredenheidsgraad van de zelfstandigen over hun contacten met de fiscale en milieuadministratie in licht stijgende lijn, met voor elk domein een betere score voor vier van de zeven stellingen. De hogere tevredenheid over de contacten met de fiscale administratie t.o.v. de milieuadministratie wordt in de laatste enquête versterkt.

In 2010 hebben de zelfstandigen, voor de vierde keer op rij, op fiscaal vlak vooral kritiek op de moeilijkheid om met de bevoegde dienst contact op te nemen. Dat is ook de voornaamste kritiek van de zelfstandigen voor de milieuregelgeving, maar slechts voor de tweede keer op rij, terwijl tijdens de vorige enquêtes, de belangrijkste kritiek betrekking had op het gebrek aan motivering van de administratieve milieugerelateerde beslissingen.

Tabel 22 - De kwaliteit van de contacten met de bevoegde administratie per regelgevingsdomein in % van de zelfstandigen dat (volledig) akkoord gaat met de stelling - Vergelijking

	Fiscaliteit						Milieu					
	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2000	2002	2004	2006	2008	2010
Duidelijk tot welke dienst men zich moet wenden	46	47	47	49	53	51	44	42	39	44	46	51
Vlotte contacten met de bevoegde dienst	46	48	45	42	51	50	41	41	37	47	42	46
Nauwkeurige antwoorden	46	51	52	55	59	60	47	40	37	51	55	54
Duidelijk gemotiveerde beslissingen	39	43	48	43	52	57	40	35	31	43	50	47
Antwoord binnen redelijke termijn	52	58	64	58	65	71	49	55	54	66	57	65
Dezelfde antwoorden ongeacht de contactpersoon	37	45	47	45	58	52	48	45	42	52	44	48
De antwoorden voldoen aan de behoefte	53	57	56	63	63	66	51	42	50	59	62	60

Op fiscaal gebied is men het meest tevreden over het feit dat de antwoorden verstrekt worden binnen een redelijke termijn. Het aantal positieve antwoorden gaat in 2008 en in 2010 duidelijk in stijgende lijn. Op het vlak van milieu is men opnieuw het meest tevreden over het feit dat de antwoorden worden verstrekt binnen de voorziene termijn, net zoals in de periode 2002 tot 2006.

5.4. Besluit

De totale kosten van de administratieve lasten voor de ondernemingen en de zelfstandigen zijn, na een daling met 23% tussen 2006 en 2008, gestegen met 7% van 5,92 miljard euro in 2008 tot 6,35 miljard euro in 2010. Die evolutie vloeit voort uit een uiteenlopende beweging: de totale kosten stijgen voor de ondernemingen en dalen lichtjes voor de zelfstandigen. Sinds de eerste enquête, die betrekking had op het jaar 2000 en de totale kosten van de administratieve lasten raamde op 8,57 miljard euro, zijn die kosten met 26% gedaald.

Uitgedrukt in procent van het bbp, steeg het totale relatieve gewicht van de administratieve lasten die wegen op de ondernemingen en de zelfstandigen lichtjes tot 1,79% in 2010, na 1,72% in 2008, 2,44% in 2006, 2,57% in 2004, 3,43% in 2002 en 3,48% in 2000. In tien jaar tijd is het relatieve gewicht van de administratieve lasten bijna met de helft afgenomen.

De toename van de administratieve lasten voor de ondernemingen, in absolute waarde, tussen 2008 en 2010 is toe te schrijven aan een toename van de kosten van de administratieve lasten in de drie bestudeerde regelgevingsdomeinen, maar de stijging was proportioneel het grootst in de administratieve lasten voor de milieuregelgeving. Voor de zelfstandigen dalen de kosten van de administratieve lasten gegenereerd door de twee grote domeinen die hen aanbelangen, maar de administratieve lasten voor de milieuregelgeving dalen proportioneel het sterkst.

De vergelijking van de gemiddelde kosten volgens ondernemingsgrootte tussen 2008 en 2010 geeft aan dat de kosten per werknemer voor de kleine en middelgrote bedrijven stijgen. Die toename is vooral merkbaar in de kleine ondernemingen als gevolg van de forse stijging van de gemiddelde kosten per werknemer van de fiscale administratieve lasten. Anderzijds dalen de gemiddelde kosten per werk-

nemer in de grote ondernemingen wegens een krimp van de gemiddelde kosten per werknemer voor de regelgeving inzake werkgelegenheid en milieu.

De gemiddelde kosten voor de zelfstandigen evolueren in dalende lijn en blijven nog steeds lager dan de gemiddelde kosten per werknemer in de kleine ondernemingen. Het verschil tussen beide kosten, dat in 2008 was afgezwakt, werd opnieuw groter in 2010.

Op regionaal niveau zijn de gemiddelde kosten per werknemer die wegen op de ondernemingen tussen 2008 en 2010 merkbaar toegenomen in Vlaanderen en meer gematigd in Wallonië, voornamelijk door stijgende fiscale administratieve lasten. In Brussel daalden de gemiddelde kosten per werknemer echter, uitsluitend als gevolg van de vermindering van de administratieve kosten voor de regelgeving inzake werkgelegenheid. De algemene neerwaartse trend van de gemiddelde kosten is enkel merkbaar voor de Vlaamse zelfstandigen. Voor de Waalse zelfstandigen en vooral voor de Brusselse zelfstandigen, daarentegen, namen de administratieve lasten toe. In 2010 lieten de Vlaamse zelfstandigen, net zoals in de vorige enquêtes, de hoogste gemiddelde kosten optekenen en de Brusselse zelfstandigen de laagste.

Net zoals in de vorige enquêtes, is de overgrote meerderheid van de zelfstandigen en de ondernemingen in 2010 van mening dat de administratieve lasten in de loop van de voorbije twee jaar gestegen zijn. Zowel bij de ondernemingen als bij de zelfstandigen is die mening duidelijk minder uitgesproken in 2010 dan in 2008, en dit voor alle regelgevingsdomeinen.

In de zes enquêtes zijn de ondernemingen en de zelfstandigen veel meer tevreden over de kwaliteit van de contacten met de betrokken administratie dan over de kwaliteit van de regelgevingen op zich. Over de zes enquêtes bekeken, behalen dezelfde stellingen, bij de ondernemingen en de zelfstandigen, de beste scores. Die stellingen hebben betrekking op de bekendmaking van de regelgeving en de kwaliteit van de antwoorden door de bevoegde administratie (naleving van de antwoordtermijn en antwoorden die voldoen aan de behoeften). Bij de ondernemingen is de betere beoordeling over de kwaliteit van de regelgeving vooral merkbaar voor de tewerkstelling, terwijl de kwaliteit van de contacten met de administratie vooral beter beoordeeld wordt voor de milieuregelgeving. De zelfstandigen zijn van mening dat de kwaliteit van de fiscale regelgeving en de kwaliteit van de contacten met de fiscale administratie verbeteren.

Bijlage 1. Definitie van de administratieve lasten per regelgevingsdomein

Elke enquête is vergezeld van een toelichtingsnota waarin voor de ondernemingen of de zelfstandigen een duidelijke omschrijving wordt gegeven van de administratieve lasten. Die bijlage omvat de definitie van de administratieve lasten voor elk beschouwd regelgevingsdomein, zoals ze bij de enquête gevoegd is.

Met de administratieve lasten in het kader van de fiscale regelgeving worden de administratieve verplichtingen bedoeld die betrekking hebben op de fiscale situatie van de onderneming, namelijk:

- btw (aangiften, listings ...),
- vennootschapsbelasting (aangiften, afschrijvingstabellen, aanvraag voor fiscale aftrek voor investeringen,...),
- personenbelasting voor de zelfstandigen (aangiften, bijlagen,...), voorafbetalingen,
- onroerende voorheffing, en roerende voorheffing op dividenden en obligatieleningen (aangiften, zegelrecht, licenties, vergunningen, patenten,...),
- belasting op kapitaalbreng,
- douanerechten en accijnzen,
- gemeente- en regionale belastingen (heffing op drijfkracht,...).

De administratieve kosten zijn de kosten verbonden aan de procedures en verplichtingen die de overheid oplegt aan de ondernemingen en die ze ofwel zelf vervullen ofwel uitbesteden aan externe diensten om de fiscale regelgeving na te leven. Ze omvatten zowel de tijd als de middelen die het personeel zelf of de externe experts nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de inlichtingen te verzamelen, te verwerken, voor te stellen of te bewaren en om de vereiste formulieren voor de administratie in te vullen. Het betalen van heffingen en belastingen op zich mag dus niet beschouwd worden als administratieve kosten die voortvloeien uit de toepassing van de fiscale regelgeving. De impact van alle fiscale regelgevingen die wegen op de ondernemingen moet worden onderzocht, ongeacht hun oorsprong (lokale, provinciale, gewestelijke, nationale of internationale instantie).

Onder milieuregelgeving vallen de administratieve verplichtingen en formaliteiten (vergunningen, licenties, milieuverslagen, aangifte-, meldings-, etikettering- en rapporteringsverplichtingen) over:

- uitstoot/lozing, straling, ionisatie,
- waterverbruik, water- en luchtvervuiling, kwaliteitsnormen voor lucht,
- hantering van gevaarlijke stoffen, het gebruik van meststoffen,
- afvalverwerking, bodemsanering,
- milieuproductnormen en kwaliteitsnormen van de producten, regelgevingen inzake producten en productieprocessen,

- milieuvergunningen en ruimtelijke ordening, milieueffectenrapportering,
- milieueffingen en -belastingen.

De administratieve kosten inzake milieu komen van de procedures en formaliteiten die de onderneming ofwel zelf voor haar rekening neemt, ofwel uitbesteedt aan externe diensten om de milieuregeling te kunnen naleven. Ze omvatten de tijd en middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de informatie te verzamelen, te behandelen, voor te stellen of te bewaren en om de formulieren in te vullen die de administratie vereist.

De administratieve kosten omvatten dus niet de belastingen en taksen die effectief betaald zijn, de uitgaven in kapitaal of de betalingen voor machines, uitrustingsgoederen en overige productiefactoren, opgelopen bij de productie- of verkoopactiviteiten van de onderneming opdat ze in orde zou zijn met de milieuregeling. De impact van alle milieuregelgevingen die wegen op de onderneming, dient geëvalueerd te worden, ongeacht hun herkomst (lokaal, provinciaal, regionaal, nationaal of internationaal).

Onder administratieve lasten ten gevolge van de arbeidsregelgeving worden de administratieve verplichtingen verstaan die betrekking hebben op de volgende elementen:

- aanwerving en ontslag van loontrekkenden,
- sociale documenten, verplichtingen in verband met arbeidsvoorwaarden,
- aangiften inzake sociale bijdragen en sociale risico's gedekt door de sociale zekerheid,
- verplichte melding van statistische gegevens inzake tewerkstelling.

De administratieve lasten komen overeen met de procedures en formaliteiten die de relaties met de overheden bepalen. De onderneming neemt die procedures en formaliteiten ofwel zelf voor haar rekening ofwel doet ze een beroep op een externe dienst om de regelgeving inzake tewerkstelling na te leven. Ze omvatten de tijd en de middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben om de regelgeving te begrijpen, de informatie te verzamelen, te behandelen, voor te stellen of te bewaren en om de formulieren in te vullen die de administratie vereist. De effectieve betaling van de loonvoorheffing en de socialezekerheidsbijdragen mogen dus niet in aanmerking worden genomen. De impact van alle regelgevingen inzake tewerkstelling die op de onderneming wegen dient geëvalueerd te worden, wat hun herkomst ook is (lokaal, provinciaal, regionaal, nationaal of internationaal).

Bijlage 2. Schattingsmethode

De totale kosten van de administratieve lasten zijn alle middelen, uitgedrukt in euro, die de ondernemingen en de zelfstandigen besteden opdat ze kunnen voldoen aan de administratieve vereisten inzake fiscaliteit, milieu en tewerkstelling (dit laatste enkel voor de ondernemingen). Concreet zijn die totale kosten de som van de interne en externe kosten voor de bestudeerde domeinen van regelgeving.

De interne kosten zijn de loonkosten voor het aantal uren die binnen het bedrijf of door de zelfstandige besteed worden aan het invullen van formulieren. De externe kosten omvatten de uitgaven gedurende één jaar aan externe diensten om de regelgevingen na te komen.

De berekening van de totale kosten voor de volledige populatie van ondernemingen en zelfstandigen gebeurt in verschillende stappen. Eerst worden de interne en de externe kosten per domein van regelgeving en per klasse ondernemingen en zelfstandigen opgeteld. Vervolgens worden de totale kosten per klasse voor de verschillende domeinen opgeteld (de som van drie domeinen bij de ondernemingen en de som van twee domeinen bij de zelfstandigen). Dat totaal aan kosten per klasse wordt dan gebruikt voor de extrapolatie naar de totale populatie van ondernemingen en zelfstandigen. Hierbij wordt rekening gehouden met de verdeling van de populatie van ondernemingen en zelfstandigen per klasse zoals de onderstaande tabellen aantonen.

In deze studie omvat het begrip 'ondernemingen' alle ondernemingen en zelfstandigen die ten minste één werknemer in dienst hebben. De stratificatie van de ondernemingen gebeurt hier volgens ondernemingsgrootte en activiteitssector.

Tabel 23 - Aantal ondernemingen in België in december 2010

Ondernemingstype	Klasse	Aantal ondernemingen
Verwerkende nijverheid 1-9 werknemers	S ₁₁	12 633
Verwerkende nijverheid 10-249 werknemers	S ₂₁	5 575
Verwerkende nijverheid > 249 werknemers	S ₃₁	311
Diensten 1-9 werknemers	S ₁₂	166 652
Diensten 10-249 werknemers	S ₂₂	26 803
Diensten > 249 werknemers	S ₃₂	947
Totaal		212 921

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI)

De 'zelfstandigen' omvatten zelfstandigen zonder personeel en de vrije beroepen. Die populatie wordt onderverdeeld volgens de NACE-BEL codes.

Tabel 24 - Aantal zelfstandigen¹⁶ in België in december 2010

Type zelfstandige	Klasse	Aantal zelfstandigen
Landbouw & visserij - NACE groep A, B en C	S ₉₁	38 073
Industrie - NACE groep D, E	S ₉₂	15 394
Bouwnijverheid - NACE groep F	S ₉₃	43 316
Diensten - NACE groep G, H, I, J, K, M, N en O	S ₉₄	306 920
Totaal		403 703

Bron: Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie (ADSEI).

Het globale antwoordpercentage op de enquêtes is 17,8% voor de ondernemingen en 10,5% voor de zelfstandigen. De resultaten van de enquête zijn statistisch significant zoals blijkt uit tabel 3 die de resultaten met hun 90%-betrouwbaarheidsinterval weergeeft.

Tabel 25 - Schatting van de totale kosten en het betrouwbaarheidsinterval per klasse - 2010
in euro

Klasse	Totale kosten	90 % betrouwbaarheidsinterval
Ondernemingen:	306 521 779	230 252 489 - 382 791 068
Industrie - klein	407 645 414	277 854 219 - 537 436 608
Industrie - middelgroot	133 863 458	78 393 577 - 189 333 340
Industrie - groot	2 261 305 621	1 508 748 473 - 3 013 862 769
Diensten - klein	1 599 716 858	1 071 557 135 - 2 127 876 581
Diensten - middelgroot	358 571 610	221 790 783 - 495 352 437
Diensten - groot	5 067 624 739	3 388 596 676 - 6 746 652 802
Totaal		
Zelfstandigen:	227 715 442	176 772 331 - 278 658 553
Landbouw	39 415 508	30 383 487 - 48 447 529
Industrie	131 792 340	102 656 876 - 160 927 805
Bouw	881 618 648	645 758 749 - 1 117 478 547
Diensten	1 280 541 938	955 571 444 - 1 605 512 433
Totaal	306 521 779	230 252 489 - 382 791 068

¹⁶ A= landbouw, jacht en bosbouw, B= visserij, C= winning van delfstoffen, D= industrie, E= productie en distributie van elektriciteit, gas en water, F= bouwnijverheid, G= groot- en kleinhandel, reparatie van auto's en huishoudelijke artikelen, H= hotels en restaurants, I= vervoer, opslag en communicatie, J= financiële instellingen, K= onroerende goederen, verhuur en diensten aan bedrijven, M= onderwijs, N= gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, O= gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten.

Bijlage 3. Sensibiliteitsanalyse

Tabel 26 geeft de totale kosten van de administratieve lasten in 2010 in de veronderstelling dat het aantal ondernemingen en zelfstandigen ongewijzigd zou zijn ten opzichte van 2008.

Tussen 2008 en 2010 is het aantal ondernemingen gestegen, namelijk van 202 323 eenheden tot 212 921 eenheden, of een toename van 5,2%. De totale kosten van 2010 die werden geëxtrapoleerd met de populatie van 2008 zijn dus logischerwijze lager dan die berekend met de populatie van 2010.

Het aantal zelfstandigen daarentegen is tussen 2008 en 2010 vrijwel stabiel gebleven, met 403 519 eenheden en 403 703 eenheden. De totale kosten van 2010 berekend met de populatie van het jaar 2008 liggen dus logischerwijze heel dicht in de buurt van de totale kosten van 2010 die berekend zijn met de populatie van 2008, waarbij het populatie-effect vrijwel niet speelt.

De totale kosten van de administratieve lasten die wegen op de Belgische ondernemingen en zelfstandigen zijn met 426 227 453 euro gestegen tussen 2008 en 2010. Indien de populatie van ondernemingen en zelfstandigen op haar niveau van 2008 gebleven was, zouden de totale kosten toch gestegen zijn met 363 417 044 euro. De evolutie van de populatie van zelfstandigen en ondernemingen verklaart dus slechts 15% van de toename van de totale kosten van de administratieve lasten tussen 2008 en 2010.

Tabel 26 - Sensibiliteitsanalyse: gemiddelde totale kosten in 2010 geëxtrapoleerd naar de populatie van 2008

Klasse	Totale kosten 2010	Gemiddelde totale kosten 2010 x Populatie 2008
Ondernemingen:		
Industrie - klein	306 521 779	311 592 866
Industrie - middelgroot	407 645 414	444 132 420
Industrie - groot	133 863 458	147 206 761
Diensten - klein	2 261 305 621	2 095 600 653
Diensten - middelgroot	1 599 716 858	1 654 089 206
Diensten - groot	358 571 610	344 940 588
Totaal	5 067 624 739	4 997 562 495
Zelfstandigen:		
Landbouw	227 715 442	243 924 011
Industrie	39 415 508	42 618 626
Bouw	131 792 340	127 258 898
Diensten	881 618 648	873 992 238
Totaal	1 280 541 938	1 287 793 774

Bijlage 4. De vragenlijst gericht aan de ondernemingen over de fiscale administratieve lasten

«DENOMINATION_1»
 «RUE_ET_NUM» «BOITE_POSTALE»
 «CODE_POSTAL» «LOCALITE»

Nationale enquête over de kosten die voortvloeien uit de toepassing van de fiscale regelgeving

Met deze enquête willen we de administratieve lasten ramen die **in 2010** ten laste vielen van de Belgische ondernemingen en de zelfstandigen.

De resultaten van deze enquête zullen worden gebruikt voor het versnellen van de administratieve vereenvoudiging in ons land. De federale en regionale regeringen hechten hieraan immers veel belang. Daarom bezorgen wij u deze vragenlijst. Wij willen immers uw mening kennen over de al doorgevoerde vereenvoudigingen en weten waar we nog bijkomende inspanningen moeten leveren. Deze enquête geeft u nu de kans om het beleid betreffende administratieve vereenvoudiging bij te sturen daar waar u het nodig acht.

Aangezien slechts een klein aantal ondernemingen deze vragenlijst krijgt, zijn uw antwoorden zeer belangrijk voor de betrouwbaarheid van de resultaten.

U kunt antwoorden:

- ofwel via onze webstek:
 «URL»
 In dat geval moet u de User Id en het Paswoord ingeven dat u hieronder vindt:

«URL»	
User Id	«LoginName»
Password	«PassWord»

- ofwel via de post met de bijgevoegde gefrankeerde enveloppe.

Wij danken u reeds voor de tijd die u vrijmaakt om deze vragenlijst te beantwoorden. Het invullen van de enquête via mail zal ongeveer 20 minuten vragen en op papier ongeveer 30 minuten. De uiterste datum waarop de enquête ons moet bereiken is **31 augustus 2011**. Uw antwoorden worden **strikt vertrouwelijk** behandeld en worden **enkel gebruikt in het kader van deze enquête**.

Met dank voor uw medewerking.

«URL»	
Login Id	«LoginName»
Password	«PassWord»

HOE DEZE ENQUETE INVULLEN?

Deze enquête gaat over de administratieve lasten gemaakt in uw onderneming voor het toepassen van de **fiscale regelgeving**.

1. Wat bedoelen we met de administratieve lasten van de fiscale regelgeving?

Met de administratieve lasten van de fiscale regelgeving bedoelen wij alle administratieve verplichtingen en formaliteiten die voortvloeien uit de regelgeving inzake:

- de btw (aangifte, btw-listing,...);
- de vennootschapsbelasting (aangifte, afschrijvingstabellen, aanvraag voor investeringsaftrek,...);
- de personenbelasting voor de zelfstandigen (aangifte, bijlagen,...), de voorafbetalingen;
- de onroerende voorheffing en de roerende voorheffing op dividenden en obligatieleningen (aangifte, zegelrecht, licenties, vergunningen, patenten,...);
- de belasting op kapitaalbreng;
- de douanerechten en de accijnzen;
- de gemeente- en de gewestbelastingen (belasting op drijfkracht, ...).

2. Welke administratieve lasten komen in aanmerking?

De bedoelde administratieve lasten zijn de kosten, die door uw onderneming of door een derde worden gedragen, voor het naleven van de procedures en formaliteiten opgelegd door de fiscale regelgeving. Ze omvatten zowel de tijd als de middelen die het personeel of de externe experts nodig hebben voor het begrijpen van de regelgevingen, het verzamelen, het verwerken, het indienen en bewaren van de gevraagde inlichtingen alsook voor het invullen van de administratieve formulieren.

De verschuldigde belastingen worden dus niet beschouwd als administratieve kosten voor het toepassen van de fiscale regelgeving.

Wij vragen u de administratieve lasten te ramen van alle fiscale regelgevingen die betrekking hebben op uw onderneming, ongeacht hun oorsprong (gemeentelijk, provinciaal, gewestelijk, nationaal of internationaal).

3. Wie moet deze vragenlijst invullen?

- Behoort uw onderneming tot een groep of een holding, of heeft ze **meerdere vestigingen in België**, beantwoord de enquête dan uit hoofde van de groep, de holding of al de vestigingen.
- Maakt uw onderneming deel uit van een internationale groep of heeft ze ook vestigingen in het buitenland, **geef dan alleen de administratieve lasten voor de activiteiten in België**.

«URL»

Login Id

«LoginName»

Password

«PassWord»

DEEL A: GEGEVENSFICHE VAN DE ONDERNEMING

De hierna gevraagde gegevens zijn nog niet beschikbaar voor alle ondernemingen en zijn nodig voor het correct verwerken van uw antwoord.

A1. Hoeveel personen waren er in december 2010 tewerkgesteld?Totaal **A2. Wat is de omzet, in euro (exclusief btw), van het jongste boekjaar (jaar 2010)?**Omzet **DEEL B: ADMINISTRATIEVE LASTEN VAN DE FISCALE REGELGEVINGEN IN 2010****B1. Hoeveel tijd hebben het personeel en de directie van uw onderneming in 2010 nodig gehad om te beantwoorden aan de administratieve verplichtingen inzake fiscale regelgeving?**Aantal uren **B2. Wat zijn de jaarlijkse kosten in euro, van de uren die het personeel en de directie hebben besteed in 2010 aan de administratieve verplichtingen inzake fiscale regelgeving?**Kosten in euro **B3. Hoeveel heeft uw onderneming in 2010 betaald aan externe diensten om de administratieve verplichtingen van de fiscale regelgeving na te komen?** (Neem in uw raming alle uitgaven op voor het gebruik van diensten van derden die geen deel uitmaken van uw onderneming zoals boekhouders, advocaten en consultants, externe diensten ter voorkoming van risico's, de aankoop van gespecialiseerde publicaties nodig voor het naleven van de regelgeving.)Uitgaven in euro

«URL»	
Login Id	«LoginName»
Password	«PassWord»

DEEI C: KWALITEIT VAN DE REGELGEVINGEN EN VAN HAAR TOEPASSING

C1. **Bent u het eens met de volgende uitspraken over de fiscale regelgeving?** (Slechts 1 vakje per regel aankruisen)

	Volkomen eens	Min of meer eens	Eerder niet akkoord	Volkomen oneens	Geen mening
Ze worden u meegedeeld voordat ze worden goedgekeurd.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze zijn gemakkelijk te begrijpen.	☐	☐	☐	☐	☐
Hun doelstellingen zijn duidelijk.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze zijn voldoende aangepast aan alle omstandigheden.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze worden u op tijd meegedeeld om ze te kunnen naleven.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze vertonen een goede onderlinge samenhang.	☐	☐	☐	☐	☐
Ze gaan gepaard met adequate en duidelijke informatie.	☐	☐	☐	☐	☐

C2. **Bent u het eens over de volgende uitspraken over uw contacten voor de fiscale regelgeving met de administratie ?** (Slechts 1 vakje per regel aankruisen)

	Volkomen eens	Min of meer eens	Eerder niet akkoord	Volkomen oneens	Geen mening
Het is gemakkelijk te achterhalen tot welke dienst men zich moet wenden.	☐	☐	☐	☐	☐
De bevoegde diensten zijn gemakkelijk te contacteren.	☐	☐	☐	☐	☐
De Administratie geeft nauwkeurige antwoorden.	☐	☐	☐	☐	☐
De administratieve beslissingen zijn duidelijk gemotiveerd.	☐	☐	☐	☐	☐
De Administratie antwoordt binnen een redelijke termijn.	☐	☐	☐	☐	☐
De antwoorden zijn steeds dezelfde, wie er ook gecontacteerd wordt.	☐	☐	☐	☐	☐
De verkregen antwoorden beantwoorden aan uw behoeften.	☐	☐	☐	☐	☐

«URL»	
Login Id	«LoginName»
Password	«PassWord»

DEEL D : EVOLUTIE VAN DE REGELGEVINGEN EN VAN HAAR TOEPASSING

D1. **Hoe zijn volgens u de administratieve kosten voor het naleven van de regelgevingen in de volgende domeinen geëvolueerd tijdens de afgelopen twee jaar?** (Slechts 1 vakje per regel aankruisen)

Domein van regelgeving	Merkelijk gestegen	Gestegen	Ongewijzigd gebleven	Gedaald	Aanzienlijk gedaald	Geen antwoord
Tewerkstelling	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fiscaliteit	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Milieu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Andere	☐	☐	☐	☐	☐	☐

D2. **Indien u bij de vorige vraag minstens een keer het vakje « gestegen » of « merkkelijk gestegen » heeft aangekruist, gelieve aan de hand van een concreet voorbeeld een regelgeving te preciseren waarvoor de administratieve kosten verbonden aan het naleven ervan de afgelopen twee jaren stegen of merkkelijk stegen.** (u mag meerdere voorbeelden geven indien u dat wenst)

D3. **Wat zou u aan de overheid voorstellen om uw administratieve lasten te verlagen ?**

«URL»	
Login Id	«LoginName»
Password	«PassWord»

Basisinlichtingen (facultatief) STRIKT VERTROUWELIJK	
Gelieve de contactgegevens te vermelden van de persoon die de vragenlijst heeft ingevuld.	
Naam:	<input type="text"/>
Functie:	<input type="text"/>
Telefoonnummer:	<input type="text"/>
Faxnummer:	<input type="text"/>
E-mailadres:	<input type="text"/>
Wenst u een exemplaar van het syntheseverslag van dit project?	
☐ Ja	
☐ Nee	

Tot hier de vragenlijst.
 Dank u voor de medewerking!

Voor alle inlichtingen in verband met deze enquête, gelieve u te wenden tot:

Enquête over de administratieve lasten 2010
 Federaal Planbureau
 Kunstlaan 47-49
 1000 Brussel

Marleen Keytsman
 ☎ 02-507.74.26
 E-mail: enquetes@plan.be

Het Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling van openbaar nut.

Het FPB voert beleidsrelevant onderzoek uit op economisch, sociaaleconomisch vlak en op het vlak van leefmilieu. Hiertoe verzamelt en analyseert het FPB gegevens, onderzoekt het aanneembare toekomst-scenario's, identificeert het alternatieven, beoordeelt het de gevolgen van beleidsbeslissingen en formuleert het voorstellen.

Het stelt zijn wetenschappelijke expertise onder meer ter beschikking van de regering, het Parlement, de sociale gesprekspartners, nationale en internationale instellingen. Het FPB zorgt voor een ruime verspreiding van zijn werkzaamheden. De resultaten van zijn onderzoek worden ter kennis gebracht van de gemeenschap en dragen zo bij tot het democratisch debat.

Het Federaal Planbureau is EMAS en Ecodynamische Onderneming (drie sterren) gecertificeerd voor zijn milieubeheer.

url: <http://www.plan.be>

e-mail: contact@plan.be

De publicaties van het Federaal Planbureau

Met het oog op informatieverstrekking en transparantie publiceert het Federaal Planbureau (FPB) regelmatig de methoden en resultaten van zijn werkzaamheden. De publicaties van het FPB zijn georganiseerd in 3 reeksen: de Vooruitzichten, de Working Papers en de Planning Papers. Het FPB publiceert eveneens rapporten, een Engelstalig kwartaalverslag en occasioneel ook boeken. Bepaalde publicaties zijn het resultaat van een samenwerking met andere instellingen.

Alle publicaties van het Federaal Planbureau zijn beschikbaar op www.plan.be

Reeksen

Vooruitzichten

Een van de belangrijkste opdrachten van het Federaal Planbureau (FPB) bestaat erin de beleidsmakers te helpen anticiperen op de toekomstige evolutie van de Belgische economie.

Onder de verantwoordelijkheid van het INR maakt het FPB aldus twee keer per jaar, in februari en september, kortetermijnvooruitzichten voor de Belgische economie - de *Economische begroting* - met het oog op, zoals de naam aangeeft, de opmaak en de controle van de Rijksbegroting. Op verzoek van de soci-

ale partners publiceert het FPB in mei de *Economische middellangetermijnvooruitzichten* in een internationale context. In het verlengde daarvan worden, in samenwerking met regionale instellingen, de *Regionale economische vooruitzichten* opgesteld. De *Nime Outlook* beschrijft één keer per jaar middellange-termijnvooruitzichten voor de wereldeconomie. Het FPB publiceert om de drie jaar *Langetermijnenergievooruitzichten voor België*. Ook om de drie jaar stelt het, in samenwerking met de FOD Mobiliteit en Vervoer, *Langetermijnvooruitzichten voor transport in België* op. Tot slot maakt het FPB jaarlijks in samenwerking met de ADSEI *Bevolkingsvooruitzichten* op lange termijn.

Working Papers

De Working Papers presenteren de resultaten van lopend onderzoek in de studiedomeinen van het FPB. Ze worden gepubliceerd om bij te dragen aan de verspreiding van kennis over hoofdzakelijk economische fenomenen en om het inhoudelijk debat te stimuleren. Bovendien leveren ze een conceptuele en empirische basis voor de besluitvorming. Ze zijn vaak technisch van aard en gericht op een publiek van specialisten.

Planning Papers

De Planning Papers presenteren afgeronde studies over thema's van algemene strekking. Ze zijn niet specifiek gericht op een gespecialiseerd publiek en beschikbaar in het Nederlands en het Frans.

Overige publicaties

Rapporten

De rapporten beschrijven de resultaten van werkzaamheden die voortvloeien uit wettelijke opdrachten of als antwoord op specifieke vragen van de overheid, de regering of de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven.

Boeken

Het FPB publiceert occasioneel studies in boekvorm.

Short Term Update

De Short Term Update (STU) is een Engelstalig kwartaalverslag dat een actueel overzicht biedt van de Belgische economie. Op basis van tientallen indicatoren levert de STU ofwel een follow-up van de conjunctuur, of een analyse van de structurele evolutie van de economie. Bovendien gaat elke STU dieper in op een bepaalde studie van het FPB die verband houdt met de economische actualiteit. Ten slotte geeft dit verslag een overzicht van het lopend onderzoek binnen het FPB en van de belangrijkste beslissingen van de Belgische regeringen die de economische situatie kunnen beïnvloeden.

Federaal Planbureau
instelling van openbaar nut

Kunstlaan 47-49
B-1000 Brussel
tel.: +32-2-5077311
fax: +32-2-5077373
e-mail: contact@plan.be
<http://www.plan.be>